

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2008

Bc. Veronika Beranová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: N 6028 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Vytváření finančních rezerv do důchodového věku

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Růžena VÍŠKOVÁ, Ph.D.

Autor diplomové práce:

Bc. Veronika BERANOVÁ

2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Veronika BERANOVÁ
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku
Název tématu: Vytváření finančních rezerv do důchodového věku

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Analýza a posouzení možností vytváření finančních rezerv do důchodového věku v současnosti v ČR a ve vybrané zemi EU.

Osnova:

1. Charakteristika penzijního připojištění, kapitálového pojištění a dalších možností vytváření finančních rezerv.
2. Specifika a výhody a nevýhody jednotlivých produktů v ČR.
3. Úprava a možnosti ve vybrané zemi EU a porovnání s ČR.
4. Konkrétní příklady v určité životní a finanční situaci.
5. Vyhodnocení, nalezení optimálního řešení v určité situaci.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

60 - 70 stran

Forma zpracování diplomové práce:

tištěná

Seznam odborné literatury:

- Šulc, J.: Penzijní připojištění, GRADA Publishing, Praha, 2004
Kol. autorů: Životní pojištění, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002
Rejnuš, O.: Teorie a praxe obchodování s cennými papíry, Computer Press, Praha, 2003
Pavlát, V.: Kapitálové trhy, Professional Publishing, Praha, 2003
Musílek, P.: Trhy cenných papírů, Ekopress, Praha, 2002
Liška, V., Gazda, J.: Kapitálové trhy a kolektivní investování, Praha, 2003
Kohout, P.: Peníze, výnosy a rizika, Ekopress, Praha, 1998
Kohout, P.: Investiční strategie pro třetí tisíciletí, Grada Publishing, Praha, 2005
Gladiš, D.: Naučte se investovat, Grada Publishing, Praha, 2005
Svoboda, M.: Jak investovat, Computer Press, Praha, 2002
Krabec, J.: Finanční trhy: funkce, analytické metody, investiční management, Bankovní institut Praha, 2002
Rose, P.S.: Money and Capital Markets: The Financial System in an Increasingly Global Economy, 8. ed., McGraw-Hill Irwin, Boston, 2003
www finančních institucí, asociací, ministerstev, regulátorů finančních trhů
legislativa

Vedoucí diplomové práce:

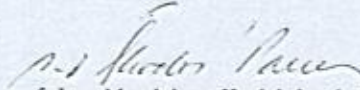
Ing. Růžena Víšková, Ph.D.
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce:

14. března 2007

Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2008

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentský B.S. (1)
370 05 České Budějovice

prof. Ing. František Stěleček, CSc., Dr.h.c.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 14. března 2007

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Vytváření finančních rezerv do důchodového věku“ vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

Dále prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 11/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 28. srpna 2008

.....

Děkuji tímto Ing. Růženě Víškové Ph.D. za pomoc a odborné vedení při zpracování této diplomové práce.

ABSTRACT

The diploma work deals with an analysis of the contemporary income distribution system in the Czech Republic and a chosen country of the EU. In order to compare the social system of the Czech Republic with another one, as the representative of the EU Slovakia was chosen for both countries have the same roots in the social area and their development after dividing the CSFR is not so different as it is in comparison with other countries of the EU.

The aim of this diploma work is to make a rounded-off view of the social systems of both countries and their comparison. Nowadays, scarcely anybody doubts that necessity for regulations and reforms in the area income distribution system is bigger and bigger. So far the inhabitants have been appealed for not relying just for the pension paid by the state but for ensuring their retirement from their own funds, especially if they are economically active. Among these funds belong different forms of investments and savings, life insurance and pension insurance. These funds are believed to be the most suitable and accessible means of creation of financial reserves used in the retirement and this diploma work deals with them as well.

The diploma work should clarify the problems and by means of a scheme of the system existing in the Czech Republic make easier appreciation of steps made in various life situations.

Key words

social welfare

income distribution system

pension

pension insurance

life insurance

OBSAH

OBSAH	- 1 -
1 ÚVOD.....	- 3 -
2 DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	- 5 -
2.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ.....	- 5 -
2.2 DÁVKY VYPLÁCENÉ Z DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ	- 8 -
2.2.1 <i>Druhy dávek</i>	- 8 -
2.2.2 <i>Výše dávek</i>	- 9 -
2.3 STAROBNÍ DŮCHOD	- 10 -
2.3.1 <i>Důchodový věk</i>	- 10 -
2.3.2 <i>Doba pojištění pro nárok na starobní důchod</i>	- 11 -
2.3.3 <i>Pojistné na důchodové pojištění</i>	- 12 -
2.3.4 <i>Výše a výplata starobního důchodu</i>	- 12 -
3 KAPITÁLOVÉ POJIŠTĚNÍ A JINÉ FORMY ZHODNOCENÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ V ČESKÉ REPUBLICE.....	- 13 -
3.1 PODÍLOVÉ FONDY	- 15 -
3.1.1 <i>Právní úprava podílových fondů</i>	- 15 -
3.1.2 <i>Charakteristika podílových fondů</i>	- 15 -
3.1.3 <i>Výhody a přednosti podílových fondů</i>	- 17 -
3.1.4 <i>Garantované investice</i>	- 18 -
3.1.5 <i>Výhody a nevýhody zajištěných fondů</i>	- 19 -
3.2 STAVEBNÍ SPOŘENÍ	- 19 -
3.2.1 <i>Právní úprava stavebního spoření</i>	- 19 -
3.2.2 <i>Účastník stavebního spoření</i>	- 19 -
3.2.3 <i>Provozovatel stavebního spoření</i>	- 20 -
3.2.4 <i>Smlouva o stavebním spoření</i>	- 20 -
3.2.5 <i>Státní podpora</i>	- 22 -
3.2.6 <i>Úročení vkladů</i>	- 23 -
3.2.7 <i>Úvěr ze stavebního spoření a překlenovací úvěr</i>	- 23 -
3.2.8 <i>Stavební spoření jako spořicí konto</i>	- 24 -
3.2.9 <i>Výhody stavebního spoření</i>	- 25 -
3.3 ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ	- 26 -
3.3.1 <i>Právní úprava životního pojištění</i>	- 26 -
3.3.2 <i>Charakteristika životního pojištění</i>	- 26 -
3.3.3 <i>Smlouva o životním pojištění</i>	- 26 -
3.3.4 <i>Pojistná událost</i>	- 27 -
3.3.5 <i>Klasifikace životního pojištění</i>	- 29 -
3.3.6 <i>Nedodržení podmínek životního pojištění</i>	- 32 -
3.4 PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ SE STÁTNÍM PŘÍSPĚVKEM.....	- 32 -
3.4.1 <i>Právní úprava penzijního připojištění se státním příspěvkem</i>	- 32 -

3.4.2	<i>Účastník penzijního pojištění</i>	- 32 -
3.4.3	<i>Smlouva o penzijním připojištění</i>	- 33 -
3.4.4	<i>Penzijní fondy</i>	- 33 -
3.4.5	<i>Nároky z penzijního připojištění</i>	- 34 -
3.4.6	<i>Výše příspěvků účastníka penzijního připojištění a jejich placení</i> -	36 -
3.4.7	<i>Odklad nebo přerušování placení příspěvků na penzijní připojištění</i> -	36 -
3.4.8	<i>Státní příspěvky</i>	- 37 -
3.4.9	<i>Důvody vypovězení penzijního připojištění</i>	- 38 -
3.4.10	<i>Zánik penzijního připojištění</i>	- 38 -
3.5	VÝHODY A PŘEDNOSTI KAPITÁLOVÉHO POJIŠTĚNÍ	- 39 -
3.5.1	<i>Daňové aspekty penzijního připojištění a životního pojištění</i>	- 39 -
3.5.2	<i>Přehled hlavních změn v oblasti kapitálového pojištění</i>	- 47 -
4	PENZIJNÍ SYSTÉM VE SLOVENSKÉ REPUBLICE	- 49 -
4.1	PILÍŘE DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU NA SLOVENSKU	- 49 -
4.1.1	<i>Důchodová reforma na Slovensku</i>	- 52 -
4.1.2	<i>Starobní důchodové spoření</i>	- 53 -
4.1.3	<i>Doplňkové důchodové pojištění</i>	- 54 -
4.2	SROVNÁNÍ SYSTÉMU PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ V ČR A SR	- 58 -
5	METODIKA	- 61 -
6	KAPITÁLOVÉ POJIŠTĚNÍ JAKO FINANČNÍ REZERVA DO DŮCHODOVÉHO VĚKU	- 65 -
7	ZÁVĚR	- 77 -
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	- 79 -

1 ÚVOD

System důchodového zabezpečení a s ním související reforma důchodového systému jsou v současné době velmi diskutovaným tématem, a to nejen v ČR, ale i v ostatních zemích Evropské unie (dále jen EU). Zájem o sociální problematiku má své opodstatněné důvody. Za první a hlavní důvod autorka považuje fakt, že sociální zabezpečení má podstatný vliv na životní úroveň každého jednotlivce. Dalším důvodem je skutečnost, že státní sociální systém tvoří významnou část veřejných financí každého státu. Česká republika, stejně jako většina zemí EU, stojí v posledních letech před nutností provést reformu svého sociálního systému.

Průběžně financovaný systém starobních důchodů v České republice je ve stávající podobě neudržitelný. Populace stárne a poměr mezi ekonomicky aktivním obyvatelstvem a starobními důchodci se bude nebezpečně srovnávat. V kombinaci s prodlužující se délkou průměrného života to představuje poměrně složitou a citlivou problematiku. Důchodová reforma by měla představovat radikální systémovou reformu, která ovlivní život každého z obyvatel České republiky a například i občany EU, kteří na území ČR vykonávají (resp. vykonávali) ekonomickou aktivitu.

Politická reprezentace se doposud k zásadním reformám v penzijním systému neodhodlala. S ohledem na rozvíjející debaty na téma důchodové reformy a nutnosti individuální odpovědnosti každého občana roste na významu možnost zajistit si doplňkové příjmy nad rámec povinného starobního zabezpečení. Zatím se opatření omezují na výzvu občanům, aby nespolehali pouze na státem vyplácené penze a na důchodový věk se zabezpečili také vlastními prostředky, ať už formou životního pojištění, penzijního připojištění či soukromého důchodového pojištění, úspor nebo prostřednictvím různých investic, dokud jsou ekonomicky aktivní. Za účelem podpory těchto opatření jsou státem poskytovány pobídky například v podobě daňových úlev.

Přesto, že se jedná o problematiku, která zahrnuje pojem důchodové zabezpečení, nedotýká se pouze lidí okolo důchodového věku. Spíše naopak. Tato problematika by měla být východiskem pro dnešní mladou generaci. Pro mladé produktivní lidi představuje důchodové zabezpečení velmi vzdálenou a neatraktivní investici. V dnešní

době mladí lidé raději utrácejí za své současné potřeby a koníčky než by mysleli na „stáří“. Jedním z důvodů tohoto počínání může být i nelehká orientace v mnoha možnostech, které se ke zhodnocení prostředků nabízejí. Dalším komplikujícím faktorem je fakt, že mnoho z nás se mylně domnívá, že odvod povinných dávek na důchodové zabezpečení je v takové výši, která nám zajistí důstojné stáří. Bohužel již dnešní situace ukazuje, že tomu tak není.

Tato diplomová práce by měla do problematiky vnést jasno a s pomocí uceleného přehledu systému existujícího v České republice také ulehčit posuzování kroků vhodných pro určité životní situace. Cílem diplomové práce je analýza a posouzení možností vytváření finančních rezerv do důchodového věku v současnosti v ČR a ve vybrané zemi EU. Analýza současného stavu byla provedena na základě hlubšího prostudování odborné literatury především v oblasti důchodového zabezpečení, penzijního připojištění a dalšího kapitálového pojištění. Poznatky získané studiem těchto zdrojů jsou uvedeny v teoretické části práce. Praktická část se soustředí na aplikaci získaných znalostí na konkrétní životní situace.

2 DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

2.1 Právní úprava důchodového pojištění

Současné uspořádání českého důchodového systému začalo vznikat v devadesátých letech minulého století, kdy byly postupně přijímány dílčí reformní kroky, které byly završeny v roce 1995 přijetím **zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění**, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1996. Řada dílčích reformních kroků pak byla přijata i za účinnosti tohoto zákona.

Od roku 1996 je základní důchodové pojištění založeno na těchto principech:

- **sociální solidarita**,
- **průběžné financování**,
- při splnění stanovených podmínek je **system povinný** pro všechny ekonomicky aktivní osoby,
- system poskytuje náhradu příjmu v případě **stáří** (starobní důchod), **invalidity** (plný nebo částečný důchod) a **úmrtí živitele** (vdovský, vdovecký a sirotčí důchod),
- system je **dávkově definovaný**,
- system je **jednotný** (s určitou odchylkou pro osoby samostatně výdělečně činné, která se týká způsobu stanovení vyměřovacího základu pro pojistné na sociální zabezpečení); to platí i pro cizince ze třetích zemí, kterým vzniknou stejné nároky ze základního důchodového pojištění jako ostatním pojištěncům, a to při splnění stejných podmínek,
- system je **dynamický** (řada prvků konstrukce výpočtu důchodu se každoročně upravuje s přihlédnutím k ekonomickému vývoji, a to včetně indexování vyměřovacích základů).

Český důchodový systém je postaven na dvou pilířích:

- a) Povinné základní důchodové pojištění** – je dávkově definované a průběžně financované, tzn., že současná generace pracujících hradí důchody současným příjemcům, tedy důchodcům. Je univerzální a zabezpečuje všechny ekonomicky aktivní osoby, právní úprava je jednotná pro všechny pojištěnce. V tomto systému dochází k určitému přerozdělování příjmů mezi různými skupinami osob. Nejčastěji pak mezi bohatými a chudými, či ženami a muži. Tento způsob redistribuce se zejména projevuje ve výši důchodových dávek, kde bohatší mají sice vyšší důchody, ale ne o tolik, o kolik více přispěli do systému. V případě rozdílného pohlaví se toto přerozdělení projevuje následně, u žen je předpoklad, že mají méně odpracovaných let v důsledku pečování o děti, tzn., že v tomto období života se pracovního procesu neúčastní, ale přitom se na ně pohlíží jako na pracující síly díky tzv. vyloučeným dobám. Dalším faktem je, že muži se dožívají nižšího věku než ženy, což vyplývá z úmrtnostních tabulek, a proto pobírají ženy důchod déle než muži.
- b) Dobrovolné doplňkové penzijní připojištění se státním příspěvkem** – jedná se o příspěvkově definovanou a kapitálově financovanou část systému. Důchody přiznávané z tohoto připojištění se zatím podílejí na příjmech důchodců zanedbatelnou měrou, ale s ohledem na budoucí situaci v této oblasti lze předpokládat rychlý obrat. Penzijní připojištění se státním příspěvkem je možné podle terminologie EU považovat za třetí pilíř důchodového systému. Součástí třetího pilíře jsou i produkty komerčních pojišťoven – zejména životního pojištění.

Následující tabulka představuje jednotlivé oblasti pojištění a okruhy zabezpečovaných situací v ČR:

Tabulka 1: Klasifikace sociálního pojištění v ČR

			Zabezpečovací situace	Typ dávek
Sociální pojištění	Důchodové pojištění	Povinné (základní)	Stáří	Starobní důchod
			Invalidita	<ul style="list-style-type: none"> • Invalidní důchod • Částečný invalidní důchod
			Ovdovění, osiření	<ul style="list-style-type: none"> • Vdovský a vdovecký důchod • Sirotčí důchod
		Dobrovolné (tzv. penzijní připojištění)	Stáří	<ul style="list-style-type: none"> • Starobní penze • Výsluhová penze
			Invalidita	Invalidní penze
			Ovdovění, osiření	Pozůstalostní penze
	Nemocenské pojištění	Povinné	Pracovní neschopnost	Nemocenská
			Ošetřování člena rodiny	Podpora při ošetřování člena rodiny
			Těhotenství a mateřství	<ul style="list-style-type: none"> • Vyrovnávací příspěvek v mateřství a těhotenství • Peněžité pomoci v mateřství
	Pojištění v nezaměstnanosti	Povinné	Nezaměstnanost	Podpora v nezaměstnanosti

Zdroj: Hudečková, 2003

2.2 Dávky vyplácené z důchodového pojištění

2.2.1 Druhy dávek

Ze základního důchodového pojištění se poskytují tyto důchody:

- *Starobní* – v České republice má občan nárok na přiznání starobního důchodu, pokud dosáhl důchodového věku a získal potřebnou dobu pojištění. Věk pro odchod do důchodu je rozdílný pro muže a ženy – u žen závisí mimo jiné také na počtu vychovaných dětí. Potřebná doba pojištění pro odchod do starobního důchodu je nejméně 25 let. Pokud se jedná o osobu starší 65 let, pak je potřebná doba pojištění 15 let.
- *Plný invalidní* – občan, který není schopen pracovat a je nemocný či má nezpůsobilý zdravotní stav, může požádat o plný invalidní důchod. Zdravotní stav posuzují lékaři České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ). Nárok na plný invalidní důchod má občan, pokud je plně invalidní a dosáhl potřebné doby pojištění nebo se stal plně invalidním následkem pracovního úrazu. Plně invalidní je osoba tehdy, jestliže její zdravotní stav je dlouhodobě nepříznivý, a z tohoto důvodu jí poklesla výdělečná schopnost nejméně o 66 %. Pro přiznání invalidního důchodu je nutné splnit podmínku doby pojištění, která je:
 - u pojištěnce do 20 let méně než 1 rok,
 - u pojištěnce od 20 do 22 let 1 rok,
 - u pojištěnce od 22 do 24 let 2 roky,
 - u pojištěnce od 24 do 26 let 3 roky,
 - u pojištěnce od 26 do 28 let 4 roky,
 - u pojištěnce nad 28 let 5 roků.
- *Částečný invalidní* – nárok na částečný invalidní důchod má občan, který se stal částečně invalidním a získal potřebnou dobu pojištění. Částečně invalidní je občan, kterému z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu trvajícího déle než jeden rok poklesla schopnost soustavné výdělečné

činnosti nejméně o 33 %. Nárok na tento důchod vzniká i v případě, že invalidita vznikla následkem pracovního úrazu.

- *Vdovský a vdovecký* – v případě, že zemře manžel a jsou splněny zákonem stanovené podmínky, pak pozůstalé manželce náleží vdovský důchod. V opačném případě, kdy zesnulou je manželka, pak manžel pobírá vdovecký důchod. Aby pozůstalá osoba po zemřelém členu rodiny dostala vdovský či vdovecký důchod, musel mít zemřelý nárok na starobní nebo plný či částečný invalidní důchod. Nárok na pozůstalostní důchod vzniká rovněž v případě, kdy zemřelý ke dni smrti získal dobu pojištění potřebnou pro plný invalidní důchod, či splnit podmínky pro nárok na starobní důchod nebo zemřel následkem pracovního úrazu. Vdovský nebo vdovecký důchod Česká správa sociálního zabezpečení vyplácí jeden rok od smrti manžela či manželky.
- *Sirotčí* – tento důchod náleží nezaopatřenému dítěti, kterému zemřel rodič nebo osvojitel, či osoba, která dítě převzala do péče nahrazující péči rodičů, a dítě na ní bylo v době její smrti převážně odkázáno výživou, kterou nemohli zajistit jeho rodiče a to ze závažných důvodů. Aby pozůstalé dítě mělo nárok na sirotčí důchod, musel být zemřelý ke dni smrti poživitelem starobního, plného či částečného invalidního důchodu nebo zemřelý musel ke dni smrti získat dobu pojištění potřebnou pro plný invalidní důchod, či splnil podmínky pro nárok na starobní důchod nebo zemřel následkem pracovního úrazu. Oboustranně osiřelé dítě má nárok na sirotčí důchod po každém z rodičů, případně po osobě, která dítě převzala do péče nahrazující péči rodičů.

2.2.2 Výše dávek

Povinné základní důchodové pojištění je dávkově definované. Konstrukce výpočtu důchodů je dvousložková:

1. základní výměra – stanovená pevnou částkou stejnou pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění a výši výdělku,
2. procentní výměra – odvozuje se od délky doby pojištění a výše výdělku, ze kterých se pojistné odvádělo.

2.3 Starobní důchod

Starobní důchod je jedním ze šesti druhů důchodů českého důchodového systému. Odchod do starobního důchodu, tzv. penze, je pro každého člověka důležitým životním mezníkem. Jedním ze zlomových okamžiků je ztráta příjmů z výdělečné činnosti a začátek pobírání důchodu (Česká správa sociálního zabezpečení, 2008). Je proto třeba se na tuto fázi dalšího života patřičným způsobem připravit.

2.3.1 Důchodový věk

Starobním důchodem se většinou rozumí řádný starobní důchod. Tímto pojmem je označován takový důchod, na který vzniká nárok dosažením zákonem požadovaného důchodového věku a získáním potřebné doby pojištění. Důchodový věk u pojištěnců, kteří dosáhli požadovaných podmínek do 31. 12. 1995, činí v případě mužů 60 let a u žen pak od 53 do 57 let života podle počtu vychovaných dětí. Od roku 1996 se věková hranice pro odchod do důchodu pravidelně zvyšuje – u mužů o dva kalendářní měsíce a u žen o čtyři kalendářní měsíce za každý započatý rok po 31. prosinci 1995.

Tabulka 2: *Důchodový věk (roky + měsíce)*

Rok narození	Muži	Ženy podle počtu vychovaných dětí				
		bezdětná	1 dítě	2 děti	3-4 děti	5 a více dětí
1945	61 + 8	59 + 4	58	56 + 8	55 + 4	54
1946	61 + 10	59 + 8	58 + 4	57	55 + 8	54 + 4
1947	62	60	58 + 8	57 + 4	56	54 + 8
1948	62 + 2	60 + 4	59	57 + 8	56 + 4	55
1949	62 + 4	60 + 8	59 + 4	58	56 + 8	55 + 4
1950	62 + 6	61	59 + 8	58 + 4	57	55 + 8
1951	62 + 8	61 + 4	60	58 + 8	57 + 4	56
1952	62 + 10	61 + 8	60 + 4	59	57 + 8	56 + 4
1953	63	62	60 + 8	59 + 4	58	56 + 8
1954	63	62 + 4	61	59 + 8	58 + 4	57
1955	63	62 + 8	61 + 4	60	58 + 8	57 + 4
1956	63	63	61 + 8	60 + 4	59	57 + 8
1957	63	63	62	60 + 8	59 + 4	58
1958	63	63	62	61	59 + 8	58 + 4
1959	63	63	62	61	60	58 + 8
Po roce 1959	63	63	62	61	60	59

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, 2008

2.3.2 Doba pojištění pro nárok na starobní důchod

Potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod činí nejméně 25 let. Pokud tato podmínka není splněna, pak postačí při dosažení věku 65 let nejméně 15 let pojištění. Dobou pojištění není však jen doba, po kterou člověk pracuje a hradí si pojištění (Česká správa sociálního zabezpečení, 2008). Ze zákona existují tzv. náhradní doby pojištění, které se buď v plném, nebo částečném poměru hodnotí pro výši důchodu. Jedná se tedy o dobu, kdy například lidé studují, vychovávají děti, jsou nezaměstnaní a evidovaní na úřadech práce či nemocní.

2.3.3 Pojistné na důchodové pojištění

Pokud si člověk neplatí pojistné na důchodové pojištění, pak nejhorší, co může nastat, je to, že mu nevznikne nárok na důchod. V lepším případě je důchod nižší, než jaký mohl být, kdyby si daný občan platil pojištění celý svůj pracovní život. Obecně platí, že čím delší dobu se pojistné platí, tím je zpravidla vyšší starobní důchod (Česká správa sociálního zabezpečení, 2008). V případě chybějícího pojistného na důchodovém pojištění lze tuto situaci vyřešit dobrovolným důchodovým pojištěním. Pokud se tedy člověk rozhodne, že bude platit dobrovolné důchodové pojištění, platí ho vždy za celé kalendářní měsíce. Minimální měsíční pojistné v roce 2008 je celkem 2 800 Kč, tzn. 28 % z částky 10 000 Kč, která je pro rok 2008 nejnižším vyměřovacím základem pro odvod pojistného na dobrovolné důchodové pojištění.

2.3.4 Výše a výplata starobního důchodu

Starobní důchod se skládá ze základní výměry a z procentní výměry. Základní výměra, která je jednotná pro všechny důchody, činí od ledna 2008 celkem 1 700 Kč měsíčně. Procentní výměra se stanovuje individuálně procentní sazbou z výpočtového základu dle získané doby pojištění. Za každý rok důchodového pojištění – do doby než vznikne nárok na důchod, náleží 1,5 % výpočtového základu. Pro stanovení výpočtového základu je důležitý osobní vyměřovací základ. Vyměřovací základ je tvořen měsíčním průměrem všech příjmů dosažených v rozhodném období. Pro rok 2008 je to období mezi roky 1986 až 2007, z něhož se vypočte důchod. ČSSZ vyplácí důchody předem a to bezhotovostně na bankovní účty pojištěnců.

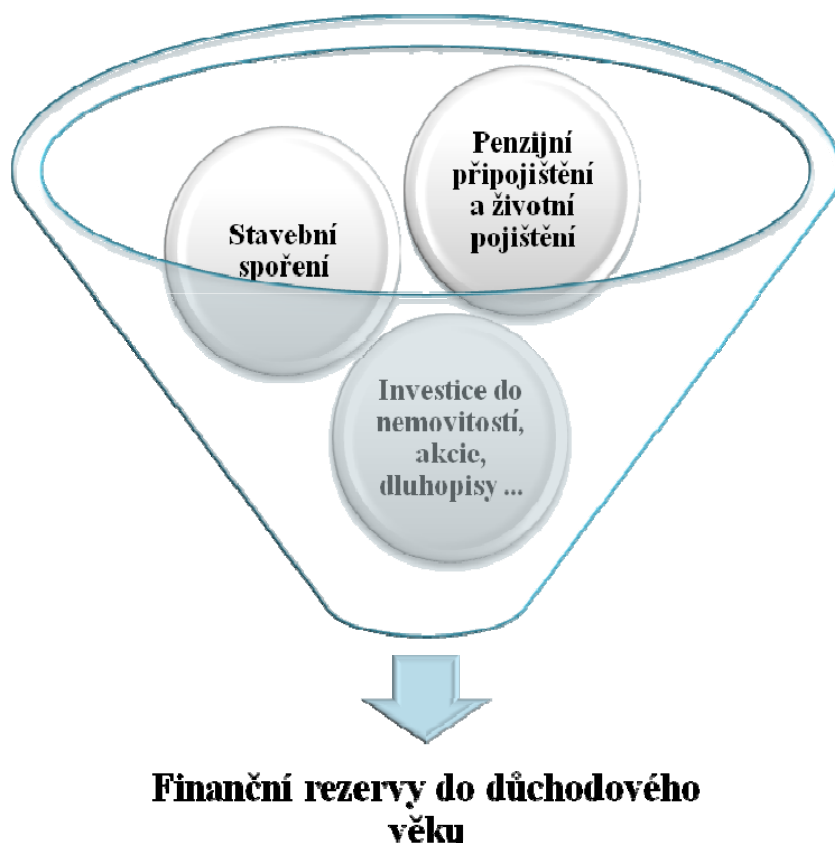
3 KAPITÁLOVÉ POJIŠTĚNÍ A JINÉ FORMY ZHODNOCENÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

V úvodní části této kapitoly autorka čerpá z denního tisku „Deník“, z publikace Pavla Nebeského (2008).

Strádat si na důchod neznamena jen ukládat peníze do banky či pojišťovny, a pak jen čekat, jak peněžní dům prostředky zhodnotí. Lidé, kteří mají odvahu, se sami mohou postarat o zhodnocování svých peněz – mohou investovat, a to do nejrůznějších aktiv. Zde je třeba mít se na pozoru a pečlivě dodržovat pravidla bezpečného investování. Nejdůležitějším pravidlem je vhodná diverzifikace (rozložení investovaných prostředků).

V dlouhodobém horizontu se přitom nabízí celá škála zajímavých investičních instrumentů, které se odlišují svým rizikem, doporučeným časovým výhledem a hlavně potenciálním výnosem. Lidé si tak na klidné a pohodlné stáří mohou naspořit například využitím kapitálového pojištění, pomocí zúročení peněžních prostředků na bankovních a jiných účtech nebo prostřednictvím akcií, nejrůznějších podílových fondů, zajištěných fondů, indexových fondů a certifikátů. Nelze opomenout ani dluhopisy, strukturované dluhopisy či hypoteční zástavní listy. V časovém výhledu desítek let má význam také investice do nemovitostí.

Obrázek 1: Způsoby vytváření finančních rezerv do důchodového věku

Zdroj: Autorka

Možností, jak se finančně připravit a zajistit na stáří, je skutečně mnoho. Záleží na každém člověku, co si vybere. Důležité je, aby si každý z nás nějakou cestu k tvorbě budoucích peněžních prostředků našel – tudíž aby si lidé spořili a nejen čekali, že se o ně v budoucnu postará stát. Nepostará...

V této kapitole budou charakterizovány některé způsoby, jakými lze spořit a zhodnocovat peněžní prostředky (otevřené podílové fondy) a dále základní produkty kapitálového pojištění, jako možnost tvorby finanční rezervy do důchodového věku – *stavební spoření, životní pojištění, penzijní připojištění*. Číselné údaje a kalkulace uváděné v názorných příkladech budou vycházet z konkrétního informačního zdroje, kterým je Penzijní fond České pojišťovny.

3.1 Podílové fondy

Lidem, kteří se nechtějí spoléhat pouze na stát a na jím zvýhodňované produkty, ale mají zájem aktivně se podílet na zhodnocování svých peněžních prostředků, lze doporučit řadu dalších možností. Výhodným způsobem, jak pravidelně zhodnocovat přebytečné peníze, jsou například otevřené podílové fondy nebo garantované (zajištěné) investice.

3.1.1 Právní úprava podílových fondů

Podílový fond nemá vlastní právní subjektivitu. Vytváří se vydáním podílových listů investiční společností, a to na základě povolení Komise pro cenné papíry. Majetek shromážděný investiční společností v podílovém fondu je společným majetkem majitelů podílových listů a je investiční společnosti pouze svěřen do obhospodařování (Musílek, 2002).

3.1.2 Charakteristika podílových fondů

Investice do podílových fondů jsou prostředkem kolektivního investování. Nabízejí rozložení rizika a to při zachování možnosti dosažení vysokých výnosů a udržení vysoké likvidity vložených finančních prostředků. Investování se uskutečňuje za pomoci správcovských investičních společností, které disponují velkým objemem informací o atraktivních investičních nabídkách. Podílový fond představuje soubor majetku, který náleží všem vlastníkům podílových listů podílového fondu, a to v poměru podle vlastněných podílových listů. Tím, že investiční společnosti shromažďují vklady od mnoha investorů, mohou rozložit portfolio fondu do různých instrumentů, a tak dojde k minimalizaci rizika.

Investiční společnost může zřizovat podílové fondy jako otevřené či uzavřené:

- **uzavřený podílový fond** – na základě povolení Komise pro cenné papíry je stanoven minimální počet vydaných podílových listů, který je nutný pro vznik podílového fondu, dále je stanovena doba, po kterou budou podílové listy

vydávány. Pokud nebyl ve stanovené době vydán požadovaný počet podílových listů, uzavřený podílový fond nevznikne. V případě uzavřeného fondu nemá podílník právo na odkoupení svého podílového listu.

- **otevřený podílový fond** – není zde limitován počet emitovaných podílových listů a majitel podílového listu má právo na odkoupení svého podílového listu investiční společností. Otevřené podílové fondy svým podílníkům výměnou za vložené peněžní prostředky vydávají tzv. podílové listy, jejichž hodnota odpovídá podílu investovaných prostředků na vlastním kapitálu fondu. Kurz podílového listu pak udává přesné informace o tom, jak se mění zhodnocení portfolia fondu a při prodeji podílových listů investor získává svůj podíl na majetku fondu, nikoliv fiktivní cenu vzniklou na burze. Hodnota podílového listu tedy kolísá v závislosti na výnosech tzv. podkladových aktiv, tedy cenných papírů, do kterých podílový fond investuje.

Pokud se člověk rozhodne investovat prostřednictvím podílových fondů, nabízí se mnoho možností, kam své finance svěřit. Při výběru fondu je především důležité rozhodnout, na jak dlouhý časový horizont prostředky investovat, jakou míru rizika podstoupit a jaké jsou záměry investice. Existují následující druhy otevřených podílových fondů:

Fondy peněžního trhu

Fondy peněžního trhu investují do krátkodobých a vysoce bezpečných dluhopisů (např. státních pokladničních poukázek) a termínovaných vkladů bank. Riziko u tohoto typu fondů je velmi nízké, proto lze doporučit i krátkodobý investiční horizont (od 6 měsíců do 2 let). Nízké riziko s sebou však přináší i nízký výnos, obvykle 1,5 – 2,5 % p.a. Investování do tohoto typu fondů je spojováno spíše s ochranou kapitálu v podobě zachování reálné hodnoty peněžních prostředků – ochrana před inflací.

Dluhopisové fondy

Tyto fondy investují do střednědobých dluhopisů. Riziko je zde střední, a proto je nutné doporučit střednědobý horizont (od 2 do 5 let). Výnos těchto fondů bývá na tomto

investičním horizontu vyšší než u fondů peněžního trhu (3 – 5 % p.a.). Tento typ fondů je vhodný zejména pro začínající investory, neboť riziko není ještě vysoké a lze očekávat zajímavější výnos než v bankách.

Smíšené fondy

Smíšené fondy investují do dluhopisů a akcií. Úroveň rizika je v tomto případě střední až vysoká a doporučený investiční horizont je střednědobý až dlouhodobý (od 3 let do 6 let). Z důvodu, že investor podstupuje vyšší riziko než u dluhopisových fondů (v portfoliu jsou i akcie) může očekávat střední až vysoký výnos (6 – 8 % p.a.). Existuje mnoho typů smíšených fondů, vždy závisí na poměru dluhopisů a akcií, jakožto základních podkladových cenných papírech. Tento druh fondu lze doporučit vzhledem ke zvýšenému riziku zkušenějším investorům nebo začátečníkům investujících na delší investiční horizont.

Akciové fondy

Tento typ fondů investuje převážně do akcií. Riziko investování je vysoké, proto je také vhodné doporučit dlouhodobý horizont (5 a více let). Výnos těchto fondů je také vysoký (9 % p.a. a více). Začínajícímu investorovi lze doporučit vkládat do tohoto druhu fondu pouze menší část svého kapitálu. Skutečností ale je, že většina opravdových investorů má v těchto fondech velkou část svých finančních prostředků. Akciové fondy bývají dlouhodobě nejvýnosnější.

3.1.3 Výhody a přednosti podílových fondů

V případě otevřených podílových fondů mohou klienti neustále přikupovat nové podílové listy a profitovat na jejich růstu. Současně mohou tyto podílové listy kdykoliv odprodat za aktuální tržní cenu. Zisk pak tvoří rozdíl mezi nákupní a prodejní cenou. Výhodou je, že klient na své peníze nemusí dlouho čekat, získá je do několika dní na svůj účet. Další předností podílových fondů je velmi nízký minimální vklad, který se pohybuje v rozmezí několika set až tisíců korun. Díky tomu jsou tyto fondy dostupné

široké veřejnosti. Investice do podílových fondů je také spojena s úsporou na dani – po 6 měsících trvání investice dochází k oproštění od daně z výnosu.

Podílové fondy dále diverzifikují investiční riziko mezi celou řadu aktiv. Z tohoto důvodu nejsou v souhrnu tolik rizikové, neboť pokud klesne cena určitého aktiva, může mít tento pokles pouze malý vliv na celkový výnos fondu. Předností podílových fondů je také jejich vysoká likvidita – investiční společnost je povinna odkupovat podílové listy svých fondů, kdykoliv o to klient požádá.

3.1.4 Garantované investice

Zajištěné investice obecně ocení konzervativní investoři, kteří mají averzi k riziku a nevdí jim nízká likvidita. Pokud je jejich hlavním záměrem zajištění se proti riziku s tím, že v případě poklesu neprodělají, mohou pro ně být zajištěné fondy vhodnou a dobrou alternativou zhodnocování peněžních prostředků.

Zájem investorů o zajištěné fondy se stále zvyšuje. Důvodem vysoké obliby zajištěných fondů je především garance investorům, že jim bude na konci investičního období vyplacena jejich počáteční investice a to i přes nepříznivý vývoj na kapitálových trzích. Některé fondy garantují i minimální výnos, např. 110 % původní investice (tzv. rozšířená garance). Dále fond garantuje stanovený podíl na zhodnocení určeného indexu kapitálového trhu. Tyto fondy jsou obvykle napojeny na vývoj nějakého akciového indexu (případně koše indexů) nebo měnového kurzu. Když pak index (kurz) roste, investor vydělává, pokud je vývoj opačný, zisk je nulový (případně minimální garantovaný), ale není nikdy záporný. Například vzroste-li index o 100 %, vyplatí fond investorům 65 % jeho nárůstu.

Typická pro většinu garantovaných fondů je pevná doba, na kterou jsou zřízeny – obvykle čtyři až pět let. Po uplynutí určité předem stanovené lhůty je fond uzavřen a investorům jsou vyplaceny jejich vklady a dosažený zisk. Investor může vystoupit z fondu i dříve a nechat se vyplatit. V této situaci však pozbývá nároku na garanci výnosu, získá prostředky ve výši aktuální hodnoty podílu a jsou mu účtovány poměrně vysoké výstupní poplatky. U těchto fondů je dále třeba počítat s minimální počáteční

investicí, která se nejčastěji pohybuje kolem 10 000 Kč, u některých investičních společností postačuje 5 000 Kč.

3.1.5 Výhody a nevýhody zajištěných fondů

Zajištěné fondy mohou působit jako velmi atraktivní, ale není vhodné tento investiční produkt příliš přeceňovat. Hlavní výhodou je garance vložené částky, pro investory je lákavá i možnost podílet se na růstu akciových trhů, kdy v případě příznivého vývoje trhů je možné dosáhnout zajímavých výnosů.

Negativa těchto fondů vyplývají ze samotné konstrukce zajištěných fondů. Především je to dlouhá vázací doba (4 roky a více). Každý investor, který se rozhodne svěřit své prostředky zajištěným fondům, by proto měl dobře zvážit, zda může peníze po danou dobu postrádat. Garance minimálního výnosu totiž platí pouze v případě dodržení stanovené lhůty. Za další nevýhodu je považován fakt, že výnos ze zajištěných fondů závisí na vývoji akciových trhů, není tedy dopředu známý. Pokud se trhům nebude v průběhu dohodnuté lhůty dařit, investor může po uplynutí této doby inkasovat zpět pouze to, co vložil na začátku.

3.2 Stavební spoření

3.2.1 Právní úprava stavebního spoření

Stavební spoření upravuje zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, který byl schválen v únoru 1993 a v roce 1995 byl novelizován. Tento zákon vymezuje stavební spoření jako účelové spoření spočívající v přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření, v poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření a v poskytování příspěvku fyzickým osobám.

3.2.2 Účastník stavebního spoření

Účastníkem stavebního spoření (dále jen „účastník“) může být každá fyzická osoba s trvalým pobytem na území České republiky a rodným číslem přiděleným příslušným

orgánem České republiky. Účastníkem může být i cizí státní příslušník s trvalým pobytem v České republice a přiděleným rodným číslem. Za nezletilého účastníka uzavírá smlouvu jeho zákonný zástupce, který je oprávněn nakládat se smlouvou až do dosažení zletilosti (tj. 18 let). Zákonným zástupcem je rodič nebo soudem určená osoba.

3.2.3 Provozovatel stavebního spoření

Podle zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření je provozovatelem stavebního spoření stavební spořitelna. Stavební spořitelna je banka, která může vykonávat pouze činnosti povolené v jí udělené bankovní licenci, kterými jsou stavební spoření a další činnosti uvedené dle zákona.

3.2.4 Smlouva o stavebním spoření

Smlouva o stavebním spoření představuje vztah mezi stavební spořitelnou a účastníkem stavebního spoření, který je uskutečněn písemnou formou. Ve smlouvě musí být uvedena úroková sazba vkladů a úroková sazba z úvěru ze stavebního spoření. U smluv uzavřených do 31. 12. 2003 mohou být úroky místo ve smlouvě uvedeny ve Všeobecných obchodních podmínkách o stavebním spoření, které jsou součástí každé smlouvy. Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření stanoví, že rozdíl mezi úrokovou sazbou vkladů a úrokovou sazbou z úvěru ze stavebního spoření může činit nejvýše 3 procentní body. Účelem této smlouvy pro účastníky je získání účelového úvěru od stavební spořitelny, který spolu s úloškami, státní podporou a úroky umožňuje řešit jejich bytové potřeby.

V návrhu na uzavření smlouvy je nutno zvolit:

- tarifní variantu,
- cílovou částku,
- výši měsíčního vkladu.

Tarifní varianta

Nejčastěji spořitelny rozlišují několik variant spoření podle jejich „rychlosti“, která určuje, za jak dlouho splní klient podmínky pro přidělení řádného úvěru. Proto se také na formulářích návrhů na uzavření smlouvy nazývají například „rychlá“, „standardní“, „pomalá“. Příkladem těchto variant mohou být:

1. Tarif Klasik ve variantě

- Standardní
- Rychlé

2. Tarif Invest ve variantě

- Standardní
- Rychlé

Cílová částka

Smlouva o stavebním spoření se uzavírá na určitou cílovou částku, která vyjadřuje celkovou budoucí potřebu finančních prostředků pro realizaci bytových potřeb účastníka. Tato částka zahrnuje budoucí vklady, státní podporu, úroky z nich a případný úvěr. Výše cílové částky se stanoví v celých tisících a činí většinou nejméně 40 000 Kč.

$$\text{cílová částka} = \text{uspořená částka} + \text{státní podpora} + \text{úvěr}$$

$$\text{uspořená částka} = \text{vklady} + \text{úroky z vkladů} + \text{úroky z připsané zálohy st. podpory}$$

$$\text{úvěr} = \text{cílová částka} - \text{zůstatek na účtu ke dni přidělení cílové částky}$$

Zůstatek na účtu ke dni přidělení cílové částky je tvořen uspořenou částkou a připsanými zálohami státní podpory.

Výši cílové částky ovlivňuje:

- výše částky potřebné na realizaci bytového záměru,
- výše částky, kterou chce, respektive může, účastník měsíčně spořit,
- zájem o poskytnutí úvěru nebo pouze zájem výhodně spořit.

Výše měsíčního vkladu

Minimální měsíční vklad činí u všech tarifních variant 0,5 % z cílové částky. Tento minimální vklad může být v odůvodněných případech snižen na 0,3 % z cílové částky. Kromě pravidelných vkladů (měsíčních, čtvrtletních, pololetních, ročních) může účastník kdykoli v průběhu roku uskutečňovat mimořádné vklady.

3.2.5 Státní podpora

Na státní podporu má nárok každý účastník, pokud je jím fyzická osoba s trvalým pobytem na území České republiky a rodným číslem přiděleným příslušným státním orgánem České republiky. Státní podporu může získat i cizí státní příslušník, pokud splňuje uvedené podmínky. Od roku 2004 má dále na státní podporu nárok občan EU, kterému bylo vydáno povolení k pobytu na území České republiky a přiděleno rodné číslo příslušným orgánem České republiky.

Státní podpora se poskytuje ze státního rozpočtu České republiky formou záloh. Do konce roku 2003 výše poskytované zálohy státní podpory činila 25 % z ročně uspořené částky. Ročně mohl účastník získat maximálně 4 500 Kč státní podpory, to odpovídá roční úspoře včetně úroku 18 000 Kč. Od roku 2004 činí výše poskytované zálohy státní podpory 15 % z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, maximálně však z částky 20 000 Kč.

Podle zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření částka úspor přesahující 20 000 Kč v jednom roce se z hlediska posuzování nároků účastníka na státní podporu převádí do následujícího roku spoření v případě, že účastníkem uzavřená smlouva bude obsahovat prohlášení účastníka, že v rámci této smlouvy žádá o přiznání státní podpory.

Zákon zároveň vymezuje, že účastník může mít pouze jednu smlouvu o stavebním spoření s nárokem na státní podporu.

3.2.6 Úročení vkladů

Vklady stavebního spoření jsou úročeny zpravidla úrokovou sazbou 2 - 4 % p.a. ročně, na kterou má účastník zákonný nárok. Úroková sazba je fixní po celou dobu splácení. Vklady jsou úročeny ode dne jejich připsání na účet po dobu dní, zbývajících do konce roku. Získaný úrok se účastníkům v žádném případě nevyplácí, ale je jim připisován na účet vždy k 31. 12. daného roku.

3.2.7 Úvěr ze stavebního spoření a překlenovací úvěr

Úvěr ze stavebního spoření může být poskytnut pouze účastníkovi, který splnil podmínky pro poskytnutí úvěru:

- účelové použití úvěru,
- vytvoření předpokladů pro přidělení cílové částky,
- být účastníkem stavebního spoření minimálně 24 měsíců,
- naspořit minimální procento cílové částky,
- dosáhnout minimální výše hodnotícího čísla,
- písemně potvrdit přijetí cílové částky včetně úvěru.

Poskytnutí úvěru ze stavebního spoření je předmětem samostatné smlouvy o úvěru, která upravuje podmínky pro čerpání a splácení úvěru. Pohledávka stavební spořitelny z úvěru musí být dostatečně zajištěna zástavním právem k nemovitostem nebo jiným zajištěním.

Úvěr ze stavebního spoření se úročí pevnou roční úrokovou sazbou po celou dobu splatnosti úvěru (např. tarif Klasik – 5,5 % p.a., tarif Invest – 4,8 % p.a.). Úroky se počítají z výše zůstatku úvěru a zaúčtují se na konci příslušného kalendářního roku s došlými umořovacími splátkami. Úročení úvěru začíná dnem jeho čerpání. Zaplacené úroky z úvěru může účastník uplatnit jako nezdanitelnou část základu daně (podle § 15 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).

Výhody:

- možnost poskytnutí úvěru ze stavebního spoření ve výši až 60 % cílové částky,
- úroková sazba 3 – 6 % p.a. při poskytnutí úvěru, fixní po celou dobu splácení,
- možnost poskytnutí překlenovacího úvěru.

Obecné podmínky pro získání úvěru:

- doložení účelovosti – použití finančních prostředků výhradně k řešení bytových potřeb,
- doložení bonity – dostatečné příjmy na splácení úvěru,
- doložení zajištění – zajištění návratnosti zapůjčených prostředků,
- doložení pojištění – životní pojištění klienta a nemovitosti, pokud je předmětem zajištění úvěru.

3.2.8 Stavební spoření jako spořicí konto

Lidé si mohou na klidné stáří naspořit například i prostřednictvím stavebního spoření. Produkt stavebního spoření je možné využít čistě jako spořicí konto, kde klient navíc získává podporu od státu, a to dokonce vyšší než u penzijního připojištění. Na smlouvu o stavebním spoření lze strádat peněžní prostředky klidně desítky let s tím, že za všechna léta spoření může být účastníkovi po vložení příslušné částky na jeho účet připsána státní podpora. Jediným omezujícím faktorem je zvolená cílová částka, kterou není možné přespořit. Výhodou stavebního spoření v dlouhodobém časovém výhledu je také vysoká likvidita prostředků. Po šesti letech trvání může klient svou smlouvu vypovědět a o připsanou státní podporu již nepřijde – splnil požadované minimum trvání spoření. Po vypovězení smlouvy mohou klienti získat své naspořené peněžní prostředky od spořitelny za dva až čtyři týdny. Zejména v případě smluv uzavřených dle „starých podmínek“ je doporučováno nerušit smlouvy o stavebním spoření již po šesti letech, ale strádat finanční prostředky dál, klidně deset i více let. V tomto případě také za všechny roky spoření náleží klientovi plná státní podpora.

3.2.9 Výhody stavebního spoření

Následující výhody činí ze stavebního spoření výhodnou formu spoření:

- **Státní podpora** – výše státní podpory činí 15 % z ročně naspořené částky (vklad účastníka plus úroky z vkladů, státních příspěvků a úroků z předchozích let), maximálně však 3 000 Kč. Pokud naspořená roční částka převyšuje 20 000 Kč, státní podpora se již dále nezvyšuje a zůstává na úrovni 3 000 Kč.
- **Daňová zvýhodnění** – veškeré výnosy ze stavebního spoření, tzn. úroky a státní podpora, jsou osvobozeny od daně z příjmů. Jestliže je čerpán úvěr ze stavebního spoření nebo překlenovací úvěr, lze si od základu daně z příjmů odečíst skutečně zaplacené úroky, a to maximálně do výše 300 000 Kč ročně.
- **Výhodný úvěr** – účastníci stavebního spoření mají nárok na výhodný úvěr ze stavebního spoření, úročený zpravidla 4 % - 5 % p.a. Tato úroková sazba je po celou dobu fixní a úvěr je také možno kdykoli umořovat mimořádnými splátkami nebo předčasně splatit. Toto je jeho výhoda oproti hypotečním úvěrům. Při rychlé potřebě peněžních prostředků mohou stavební spořitelny poskytnout i překlenovací úvěr.
- **Úrokové zvýhodnění** – při nečerpání úvěru některé stavební spořitelny poskytují zvýhodněné úrokové sazby klientům, kteří splní další stanovené podmínky.
- **Neúčelovost spoření** – uspořené peněžní prostředky včetně státní podpory je možné po ukončení spoření použít na cokoli. Účelovost se váže pouze na úvěry ze stavebního spoření.
- **Vysoká bezpečnost** – stavební spořitelny musí mít ke své činnosti povolení České národní banky, která také dohlíží na jejich činnost. Zároveň se spořitelny musí řídit velmi striktními pravidly, které se týkají umístování vkladů klientů. Dále jsou vklady u stavebních spořitelen pojištěny jako vklady v ostatních bankách.

3.3 Životní pojištění

3.3.1 Právní úprava životního pojištění

Životní pojištění je upraveno zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů a zákonem č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě.

3.3.2 Charakteristika životního pojištění

Životní pojištění kryje rizika ohrožující zdraví a životy lidí. V rámci tohoto pojištění se uplatňují výplaty pojistných plnění v případě pojistných událostí, které se dotýkají života pojištěných osob nebo jiných osob. Životní pojištění spojuje jedinečným způsobem myšlenku bezpečnosti a spoření. Umožňuje chránit sebe i své blízké přinejmenším finančně proti různým rizikům a zároveň výhodně investovat do budoucnosti. Hlavní myšlenkou životního pojištění je tedy bezpečnost pro pojištěného a jeho rodinné příslušníky a bezpečnost jeho naspořeného kapitálu a jeho zúročení.

Toto spojení se nevyskytuje u žádné jiné formy spoření a právě to dělá z životního pojištění jedinečný nástroj rozumného zajištění do budoucna. Tento aspekt má v dnešní nejisté době klíčový význam pro každého z nás. V praxi existuje mnoho podob pojistných druhů, z tohoto důvodu je snahou státu daňově zvýhodnit pouze pojistné produkty životního pojištění, které představují „spoření na stáří“ a mohou být určitým doplněním důchodového pojištění. Z toho vyplývá, že se daňová zvýhodnění dotýkají pouze soukromého životního pojištění. Soukromé životní pojištění představuje pojištění pro případ dožití nebo pro případ smrti nebo dožití nebo na důchodové pojištění.

3.3.3 Smlouva o životním pojištění

Ve smlouvě o životním pojištění si účastník životního pojištění (pojištěný) určí výši pojistné částky, od které se odvíjí výše pojistného placeného pojištěným. Dále je ve smlouvě uvedena pojistná doba (doba, po kterou je pojištěný pojištěn) a riziko, proti kterému se účastník pojišťuje.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů stanovuje základní podmínky, které musí smlouva splňovat, aby mohlo být pojistné odečteno od daňového základu. Mezi ně patří především to, že smlouva musí být uzavřena minimálně na 5 let a pojištěný ji musí uzavřít minimálně do věku 60 let. Zákon též stanoví, že ze smlouvy nelze vybírat vytvořenou kapitálovou hodnotu, pokud tak pojištěný učiní, musí částky nárokované na odpočet dodat.

Pro tyto všeobecné platné podmínky se vymezují následující pojmy:

- *pojistník*: fyzická nebo právnická osoba, která uzavřela pojistnou smlouvu,
- *pojištěný*: fyzická osoba, na jejíž život nebo zdraví se pojištění vztahuje,
- *oprávněná osoba*: fyzická nebo právnická osoba, které v důsledku pojistné události vznikne právo na pojistné plnění,
- *obmyšlený*: fyzická nebo právnická osoba určená pojistníkem, které vznikne právo na pojistné plnění v případě smrti pojištěného,
- *pojistná událost*: nahodilá skutečnost označená ve smlouvě, se kterou je spojen vznik povinnosti pojišťovny poskytnout pojistné plnění,
- *pojistné plnění*: pojistná částka nebo důchod, které jsou podle pojistné smlouvy vyplaceny, nastane-li pojistná událost,
- *počátek pojištění*: okamžik, kterým vzniká pojišťovně povinnost vyplatit pojistné plnění v případě pojistné události a pojistníkovi povinnost platit pojistné,
- *pojistné období*: časové období, za které je placeno běžné pojistné,
- *konec pojištění*: okamžik skončení platnosti.

3.3.4 Pojistná událost

- smrt pojištěného,
- dožití se sjednaného konce pojištění pojištěným,
- přiznání zproštění od placení pojistného pojistníkovi,
- závažné onemocnění pojištěného chorobou specifikovanou ve zvláštních pojistných podmínkách,

- uznání plné invalidity pojištěného pojišťovnou, za podmínek stanovených ve zvláštních pojistných podmínkách.

Výše pojistné částky a pojistného plnění

Výše pojistné částky je hodnota pojištěných věcí, kterou si stanoví klient sám. Tato částka potom určuje maximální výši plnění pojišťovny. Znamená to, že čím je pojistná částka vyšší, tím více peněz vyplácí pojišťovna v případě pojistné události. Na druhou stranu ale pojistná částka zvyšuje roční pojistné. Výše pojistného je odvozena od výše pojistné částky, dále závisí na vstupním věku, na zdravotním stavu pojištěného a dalších specifických podmínkách, které pojišťovna požaduje.

Pojistné, které pojištěný platí, může být ve smlouvě sjednáno jako:

- pojistné jednorázové - je zapláceno najednou při uzavření pojistné smlouvy,
- běžné pojistné – placeno opakovaně, vždy na počátku dohodnutých období (měsíčně, čtvrtletně, pololetně, ročně).

Rizika životního pojištění

V životním pojištění jsou skryta dvě základní rizika:

- riziko smrti – toto riziko je primárně základním rizikem, proti kterému se pojištěný chce chránit, přesněji proti jeho dopadům na jeho okolí, tedy na rodinu, na jeho nejbližší. Pod pojmem riziko smrti je chápána jakákoli smrt, ať již nastane úrazem, nemocí nebo stářím organismu.
- riziko dožití – obecně je pod pojmem riziko dožití chápána snaha vytvořit dostatečnou finanční rezervu, která bude v budoucnu nějak využita.

V současné době životní pojištění různými způsoby kombinuje tato dvě rizika, přičemž do krytí bývají zahrnuta ještě další rizika (invalidita, úraz apod.).

3.3.5 Klasifikace životního pojištění

I. Běžné formy pojištění

Pojištění pro případ smrti

Toto pojištění se vyskytuje ve dvou formách:

- a) pohřební pojištění – pojištění sjednané na pojistnou částku odpovídající výdajům spojených s pohřbem,
- b) obecné pojištění pro případ smrti – pojištění, které se sjednává na vyšší pojistné částky než pohřební pojištění. Pojištění může mít charakter trvalého či dočasného pojištění
 - *trvalé* – pojistná částka je vyplacena vždy a musí se proto vytvořit rezerva. Není sjednáno na určitou dobu a pojistná částka bude vyplacena pouze v případě smrti. Cílem tohoto druhu pojištění je krytí nákladů, které souvisejí s úmrtím a dále se zabezpečením rodiny,
 - *dočasné* – pojistná částka je vyplacena pouze v případě smrti pojištěného, a to pokud k ní dojde v průběhu pojistné doby. Na konci pojištění není vyplácena žádná částka. Tento druh pojištění je sjednán na dobu určitou. Pojištění je často využíváno v souvislosti s úvěry na nemovitosti, kde sjednaná částka potom nahrazuje dluh pojištěného.

Pojištění pro případ dožití

Pojištěný platí jednorázově nebo běžně pojistné a při dosažení sjednaného dne v pojistné smlouvě obdrží pojistné plnění ve sjednané výši. V této základní podobě se pojištění pro případ dožití vyskytuje pouze sporadicky, častěji se využívá odvozených druhů, a to důchodového pojištění a tzv. věnového pojištění a sdružených druhů pojištění.

Důchodové pojištění

Důchodové pojištění je vlastně pojištění na dožití se sjednaného věku s postupnou výplatou pojistné částky.

V rámci důchodového pojištění se uskutečňuje výplata různých druhů důchodů:

- starobní,
- invalidní,
- sirotčí,
- vdovský, vdovecký,
- důchod rodičů,
- důchod druha a družky,
- důchod sourozenců.

Věnové pojištění

Jde o druh pojištění pro případ dožití, které se sjednává na dožití finančně závislé osoby (např. dítěte). Pojistné plnění se vyplácí v případě dožití pojištěné osoby určitého věku (plnoletost, sňatek, ukončení školních studií apod.).

Smíšené životní pojištění

Toto životní pojištění je kombinací pojištění pro případ dožití a pojištění pro případ smrti. Pojišťovna se zavazuje vyplatit sjednanou pojistnou částku ve sjednaný den v případě, že se pojistník tohoto dne dožije, a v případě, že se pojistník tohoto dne nedožije, pak jde pojistné plnění ve stejné výši v den smrti ve prospěch osoby, kterou pojistník sám určil. V rámci smíšeného pojištění lze obvykle připojistit úrazové pojištění a invalidní připojištění.

Úrazové pojištění

Úrazové pojištění zahrnuje výplatu pojistného plnění v případě, že v důsledku úrazu dojde k přechodnému nebo trvalému tělesnému poškození nebo smrti pojištěného.

V úrazovém pojištění se sjednávají pojistné částky pro:

- trvalé následky úrazu,
- dobu nezbytného léčení (bývá shodná s dobou pracovní neschopnosti),
- smrt následkem úrazu.

II. Moderní formy pojištění

Univerzální životní pojištění

Úpravou smíšeného životního pojištění vzniklo univerzální životní pojištění. Jde o pružné pojištění, které umožňuje pojištěným různými způsoby přizpůsobovat rozsah pojistné ochrany svým momentálním finančním možnostem. Pojištěný může kdykoli během platnosti pojistné smlouvy modifikovat pojistnou částku a dobu výplaty této částky v závislosti na svých potřebách a finančních možnostech, může dočasně zastavit placení pojistného a opět ho obnovit nebo zaplatit dodatečně jednorázově pojistné.

Univerzální životní pojištění se skládá ze dvou základních složek:

- a) spoření – výplata pojistné částky patří dožití se daného věku,
- b) riziková složka – výplaty pojistných plnění v případě smrti, úrazu, invalidity apod.

Obě tyto složky se vedou odděleně a pojímají se odlišným způsobem. Riziková složka je považována za základní složku a spořivou složku může pojištěný ve výjimečných případech dočasně zrušit.

Investiční životní pojištění

Investiční životní pojištění je rezervotvorné pojištění, které se sjednává pro případ smrti nebo dožití. Jeho základní odlišnost od klasického životního pojištění spočívá v rozdílném investování prostředků klienta. Celé investiční riziko dopadá na klienta, neboť rozhoduje, do které oblasti chce své prostředky investovat. Pojistné plnění je určeno tržní cenou podílových jednotek klienta v investičním fondu. Této formy využívají především klienti, kteří kromě životního pojištění hledají vyšší výnosový potenciál. Pojišťovna negarantuje žádnou minimální míru výnosnosti, pouze minimální pojistnou částku pro případ smrti. Výnos plně závisí na úspěšnosti zvoleného investičního fondu. Podmínkou je, aby pojišťovna byla napojena na schopnou investiční skupinu.

3.3.6 Nedodržení podmínek životního pojištění

Při nedodržení podmínek soukromého životního pojištění z důvodu zániku pojištění nebo dodatečné změny doby trvání pojištění zaniká nárok na uplatnění odpočtu nezdanitelné části základu. Pojištěný je pak povinen za zdaňovací období, ve kterém k této skutečnosti došlo, podat daňové přiznání a v něm jako příjem uvést částky, o které mu byl v příslušných letech základ daně snížen z důvodu zaplaceného pojistného.

3.4 Penzijní připojištění se státním příspěvkem

3.4.1 Právní úprava penzijního připojištění se státním příspěvkem

Penzijní připojištění se státním příspěvkem (dále jen „penzijní připojištění“) je upraveno zákonem č. 42/1994 Sb., ze dne 16. 2. 1994, o penzijním připojištění se státním příspěvkem ve znění zákona č. 61/1996 Sb., zákona č. 15/1998 Sb. a zákona č. 170/1990 Sb. Tento zákon vymezuje penzijní připojištění jako shromažďování peněžních prostředků od účastníků penzijního připojištění a státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění.

3.4.2 Účastník penzijního pojištění

Podle zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem může být účastníkem penzijního připojištění pouze fyzická osoba starší 18 let s trvalým pobytem na území České republiky, která uzavře s penzijním fondem písemnou smlouvu o penzijním připojištění. Účastníkem může být dále fyzická osoba starší 18 let s bydlištěm na území jiného členského státu Evropské unie, pokud je účastna důchodového pojištění nebo veřejného zdravotního pojištění v České republice, která uzavře s penzijním fondem smlouvu. Účast na penzijním připojištění je dobrovolná. Lze být připojištěn pouze u jednoho fondu v jeden okamžik.

3.4.3 Smlouva o penzijním připojištění

Penzijní připojištění vzniká na základě smlouvy mezi účastníkem a penzijním fondem. Uzavřením smlouvy o penzijním připojištění se účastník zavazuje plnit penzijnímu fondu sjednaným způsobem a ve sjednané výši příspěvky a penzijní fond se zavazuje vyplácet účastníkům dávky a to za podmínek a ve výši dané penzijním plánem. Penzijní plán je součástí smlouvy o penzijním připojištění. Ve smlouvě může účastník pro případ svého úmrtí určit osobu, které vznikne nárok na odbytné. Dále je třeba vždy sjednat poskytování starobní penze.

3.4.4 Penzijní fondy

Penzijní fond je finanční instituce se sídlem na území České republiky, která se specializuje pouze na poskytování služeb penzijního připojištění, toto připojištění nesmí poskytovat nikdo jiný než penzijní fondy. Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem povoluje činnost penzijního fondu pouze v právní formě akciové společnosti. Současné penzijní fondy fungují jako otevřené, tzn., že jejich účastníkem se může stát každý, kdo splňuje zákonné podmínky.

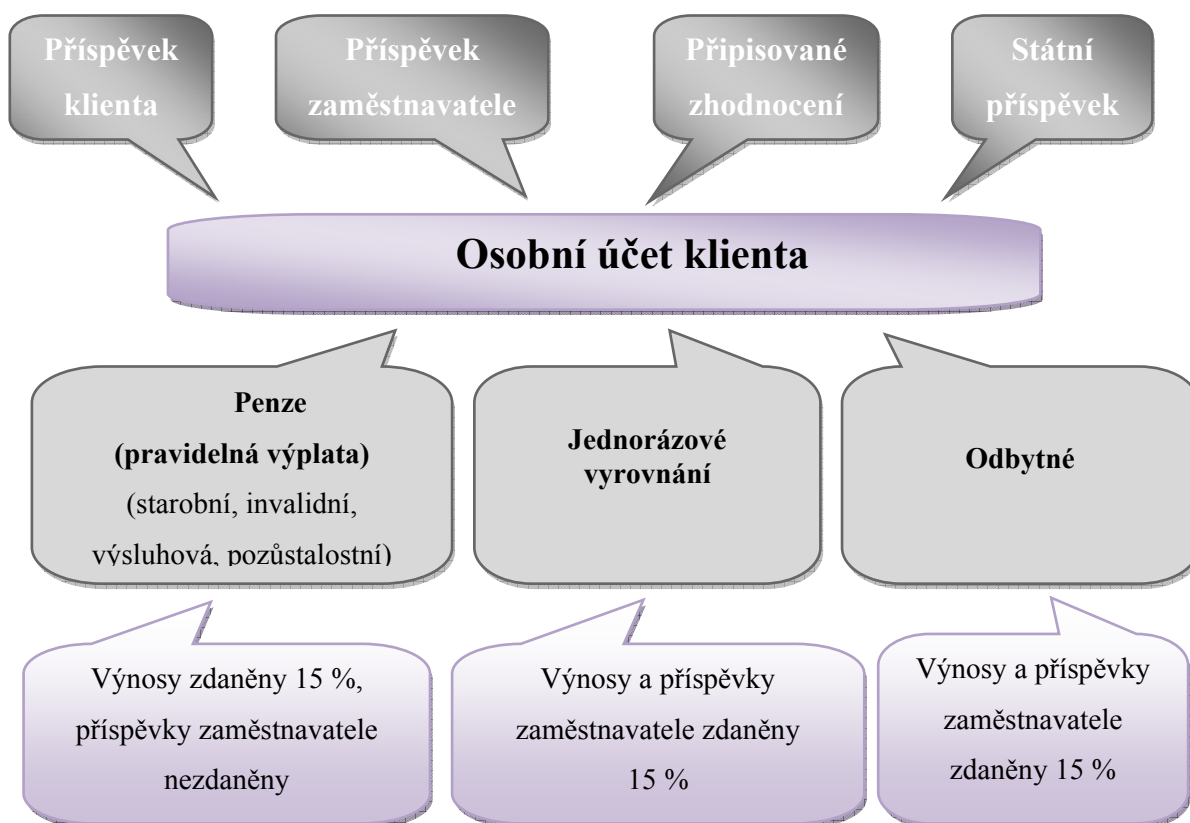
Penzijní plán penzijního fondu stanovuje:

- druhy penzí a ostatních dávek penzijního připojištění,
- podmínky nároku na dávky penzijního připojištění a jejich výplatu,
- způsob výpočtu dávek poskytovaných z penzijního připojištění,
- důvody vypovězení penzijního připojištění,
- výši příspěvků účastníka na penzijním připojištění,
- podmínky odkladu nebo přerušování placení příspěvků a změny výše příspěvků,
- pravidla a způsob placení příspěvků a postup při neplacení a opožděném nebo nesprávném placení příspěvků,
- podmínky převzetí peněžních prostředků z penzijního připojištění u jiného penzijního fondu a úpravu nároků na základě tohoto převzetí,
- zásady, podle kterých se účastníci včetně příjemců penzí podílejí na výnosech hospodaření penzijního fondu.

3.4.5 Nároky z penzijního připojištění

Aby klient mohl získat všechny zhodnocené státní příspěvky, musí spořit minimálně 5 let a dosáhnout alespoň věku 60 let. Úspory lze vyzvednout formou doživotní penze nebo jednorázově. Pokud si klient zažádá o vyplacení odbytného, lze peníze vybrat již po jednom roce spoření.

Obrázek 2: Mechanismus penzijního připojištění

Zdroj: Penzijní fond České pojišťovny

Tabulka 3: Jak funguje penzijní připojištění

Příspěvek klienta	Optimální výše je 1 500 Kč – max. státní příspěvek + max. daňové úlevy.
Příspěvek zaměstnavatele	Do výše 24 000 Kč ročně je osvobozen od platby zdravotního a sociálního pojištění a nepodléhá dani z příjmu (do úhrnu max. částky 24 000 Kč se započítávají také příspěvky zaměstnavatele na životní pojištění).
Připisované zhodnocení	Podíl na zisku penzijního fondu – minimálně 85 % ročního zisku je rozděleno mezi klienty.
Státní příspěvek	Závisí na výši příspěvku klienta – max. výše 150 Kč při příspěvku klienta 500 Kč měsíčně.
Starobní penze	Je základní dávkou z penzijního připojištění. Podmínkou pro její získání je, že účastník penzijního připojištění musí spořit nejméně 60 měsíců a dosáhnout věku 60 let nebo získání starobního důchodu. Délka výplaty penze a její výše závisí na penzijním plánu. Obvykle je nabízena doživotní penze a doživotní penze se zaručenou dobou výplaty.
Výsluhová penze	Je dávkou, která má umožnit účastníkovi vybrat si část prostředků fondu ještě před vznikem nároku na starobní penzi. Nárok na ni vznikne po patnácti letech spoření. Na výsluhovou penzi může směřovat max. 50 % celkové úločky klienta (minimálně polovina musí být určena na starobní penzi).
Invalidní penze	Vzniká účastníkovi, který spořil nejméně 3 roky, a zároveň mu byl státem přiznán plný invalidní důchod. Způsob vyplácení invalidní penze je stanoven penzijním plánem.
Pozůstalostní penze	Vzniká v případě smrti účastníka. Podmínkou jejího přiznání je splnění minimální pojistné doby tří let. Sjednává se ve smlouvě uvedením alespoň jedné oprávněné osoby.
Odbytné	Představuje výši příspěvků účastníka zhodnocených o výnosy z hospodaření penzijního fondu. Náleží účastníkovi, který platil příspěvky alespoň 12 měsíců, nevznikl mu nárok na penzi a rozhodl se zcela ukončit penzijní připojištění. Nárok na odbytné mají dále oprávněné osoby určené ve smlouvě v případě, že účastník zemřel, aniž by získal penzi a nevznikl nárok na pozůstalostní penzi. Součástí odbytného není státní příspěvek ani výnos ze státního příspěvku, které se vrací do státního rozpočtu.
Jednorázové vyrovnání	Náleží účastníkovi penzijního připojištění za podmínek stanovených penzijním plánem místo penze (starobní, výsluhové, invalidní). Výše jednorázového vyrovnání je stanovena ze všech prostředků (příspěvky účastníka, třetích osob a státu, podíly na výnosech hospodaření penzijního fondu) evidovaných ve prospěch účastníka a penze (starobní, výsluhová, invalidní), místo které se jednorázové vyrovnání vyplácí.

Zdroj: Penzijní fond České pojišťovny

3.4.6 Výše příspěvků účastníka penzijního připojištění a jejich placení

Výše příspěvku účastníka se stanoví na kalendářní měsíc a musí činit nejméně 100 Kč. Účastník nesmí platit příspěvky na penzijní připojištění současně u více penzijních fondů. Příspěvky musí být zaplacený do konce měsíce, na který se platí. Pokud se platí najednou za delší období, příspěvky musí být zaplacený do konce prvního měsíce období, za které se platí. Účastník má nárok na změnu výše svého příspěvku.

Za účastníka může penzijnímu fondu s jeho souhlasem platit příspěvek nebo pouze jeho část třetí osoba. Touto osobou může být i zaměstnavatel, který platí příspěvky nebo jejich část za své zaměstnance. Na příspěvek placený zaměstnavatelem se neposkytuje státní příspěvek.

Optimální příspěvek účastníka:

3.4.7 Odklad nebo přerušování placení příspěvků na penzijní připojištění

Účastník může penzijní připojištění kdykoliv přerušit a to za podmínek uvedených v penzijním plánu. Penzijní připojištění se přerušuje dnem, který uvedl účastník v oznámení o přerušování penzijního připojištění, nejdříve však prvním dnem kalendářního měsíce následujícího od doručení písemného oznámení penzijnímu fondu. Přerušil-li účastník penzijní připojištění, má po dobu přerušování nárok na podíl na výnosech u penzijního fondu, u kterého penzijní připojištění přerušil.

3.4.8 Státní příspěvky

Ze státního rozpočtu se poskytují ve prospěch účastníků státní příspěvky. Penzijní fond podává žádost o poskytnutí státního příspěvku souhrnně za všechny účastníky, kterým státní příspěvek náleží. Výše státního příspěvku na kalendářní měsíc se stanoví podle měsíční výše příspěvku účastníka placeného na penze stanovené podle příspěvkového penzijního plánu takto:

Tabulka 4: Stanovení výše státního příspěvku

Výše příspěvku účastníka v Kč	Výše státního příspěvku v Kč
100 až 199	50 + 40 % z částky nad 100 Kč
200 až 299	90 + 30 % z částky nad 200 Kč
300 až 399	120 + 20 % z částky nad 300 Kč
400 až 499	140 + 10 % z částky nad 400 Kč
500 a více	150 Kč

Zdroj: Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem

Státní příspěvek se vztahuje k měsíčním úložkám, které dosahují minimální výše 100 Kč, přičemž maximálního státního příspěvku ve výši 150 Kč lze dosáhnout při měsíční úložce ve výši 500 Kč a více. Pokud účastník platí příspěvek za delší období než kalendářní měsíc, stanoví se výše státního příspěvku podle průměrné měsíční výše připadající na toto období. Pro účely poskytnutí státního příspěvku se výše příspěvku účastníka zaokrouhluje na celé koruny směrem dolů. Vláda může nařízením zvýšit státní příspěvek.

V souvislosti se státním příspěvkem lze říci, že obecně platí tato tvrzení – čím je příspěvek účastníka absolutně vyšší, tím je také absolutně vyšší i státní příspěvek, a to až do výše 500 Kč měsíčního příspěvku účastníka; a zároveň čím je příspěvek účastníka absolutně vyšší, tím je státní příspěvek relativně nižší.

Některé penzijní fondy nabízejí finančně velmi zajímavý systém předplatného, který je vhodný zejména pro ty, kteří nespoří každý měsíc stejnou částku. Tento systém

představuje jakýsi účet, na který penzijní fond připisuje úložky přesahující 500 Kč nebo částku, která je dohodnuta ve smlouvě (účastník z těchto peněžních prostředků neobdrží navíc žádný státní příspěvek) ve prospěch měsíců, kdy činí úložka méně než 500 Kč a z tohoto účtu lze měsíčně úložku zvýšit (do výše 500 Kč) a tím maximalizovat státní příspěvek.

3.4.9 Důvody vypovězení penzijního připojištění

Podle zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem může účastník penzijní připojištění kdykoliv písemně vypovědět, penzijní plán přitom může stanovit výpovědní dobu (tato doba začíná prvním dnem kalendářního měsíce po doručení výpovědi a nesmí být delší než 2 kalendářní měsíce). Penzijní fond je povinen účastníku nejpozději do 30 dnů ode dne doručení výpovědi písemně potvrdit její přijetí a sdělit datum zániku penzijního připojištění.

Penzijní fond může penzijní připojištění písemně vypovědět pouze účastníku, který závažně porušuje své povinnosti, zejména povinnost placení příspěvků, na něž musí být písemně upozorněn. Penzijní připojištění nelze vypovědět účastníku, který splnil podmínku nároku na penzi spočívající v době placení příspěvků.

3.4.10 Zánik penzijního připojištění

Penzijní připojištění účastníka zaniká dnem:

- ukončení výplaty poslední penze,
- výplaty jednorázového vyrovnání místo poslední penze,
- na kterém se účastník a penzijní fond písemně dohodli,
- ke kterému bylo penzijní připojištění vypovězeno,
- výplaty odbytného při zániku penzijního fondu, pokud nedošlo k převzetí povinností penzijního fondu jiným penzijním fondem,
- ukončení trvalého pobytu na území České republiky,

- ztráty bydliště na území členského státu Evropské unie nebo ukončení účasti v důchodovém pojištění nebo veřejném zdravotním pojištění v České republice,
- úmrtí účastníka.

3.5 Výhody a přednosti kapitálového pojištění

3.5.1 Daňové aspekty penzijního připojištění a životního pojištění

Situace kapitálového pojištění do roku 2007

Penzijní připojištění

Možnost daňových výhod vstoupila v platnost 1. 1. 2000 a vztahuje se na všechny smlouvy o penzijním připojištění bez ohledu na datum jejich uzavření a typ penzijního plánu. Cílem těchto úprav bylo zatraktivnit spoření částek nad 500 korun měsíčně a motivovat zaměstnavatele k příspěvku na penzijní připojištění zaměstnancům.

Výhody pro zaměstnance

- Pro zaměstnance je příspěvek na jeho penzijní připojištění od zaměstnavatele příjmem osvobozeným od daně z příjmu, a to až do výše **5 %** vyměřovacího základu.
- Účastník penzijního připojištění, má možnost snížit svůj základ daně o jím (nikoli zaměstnavatelem) zaplacené příspěvky na penzijní připojištění **převyšující částku 6 000 Kč ročně** (na částku 6 000 Kč pobírá státní příspěvek). Maximálně je možno za jedno zdaňovací období odečíst **12 000 Kč**. Daňový odečet se uplatňuje zpětně při ročním zúčtování - nelze proto snížit výši měsíčních záloh.
- Výše měsíčního příspěvku účastníka pro využití všech výhod poskytovaných státem činí **1 500 Kč** (na 500 Kč se vztahuje státní příspěvek, max. 1 000 Kč lze uplatnit při daňových výhodách). Kromě toho lze ještě využít výhody spojené s příspěvkem placeným zaměstnavatelem.

Výhody pro zaměstnavatele

Pro zaměstnavatele je příspěvek na penzijní připojištění zaměstnance uznán jako daňový náklad a to až do výše **3 %** vyměřovacího základu pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, tj. vlastně do **3 %** hrubé mzdy zaměstnance. Limit 3 % se nevztahuje k celkovému objemu mezd, ale individuálně ke každému zaměstnanci, kterému je příspěvek vyplácen, a počítá se odděleně ke mzdě za každý měsíc (nikoliv v ročním zúčtování).

Pro zaměstnavatele je tak výhodnější přispívat zaměstnanci na penzijní připojištění do 3 % jeho měsíční hrubé mzdy, než mu o stejnou částku zvýšit mzdu, neboť z příspěvků nemusí platit sociální pojištění za zaměstnance (35 %). Tento postup je výhodný i pro zaměstnance, neboť z příspěvků od zaměstnavatele nemusí odvádět daň ani sociální a zdravotní pojištění.

Tabulka 5: Podoby výše roční státní podpory účastníků penzijního připojištění při měsíčních platbách

Podoba státní podpory	Výše ročních plateb účastníka na penzijní připojištění		
	1 200 – 6 000 Kč	6 000 – 18 000 Kč	více než 18 000 Kč
státní příspěvek	600 - 1 800 Kč v závislosti na platbě účastníka	až 1 800 Kč	až 1 800 Kč
odpočet ze základu daně	0	až ve výši 12 000 Kč v závislosti na výši platby účastníka	až ve výši 12 000 Kč v závislosti na výši platby účastníka

Zdroj: Šulc, 2004

Z tabulky vyplývá, že pokud se účastník rozhodne využívat maximální výše státní podpory, je z hlediska daňové výhody vhodné zaplatit každý rok na účet penzijního fondu 18 000 Kč a využít tak maximální částku, kterou lze podle maximální úpravy odečíst od daňového základu.

V praxi to znamená, že na prvních 6 000 Kč získá účastník státní příspěvek (1 800 Kč) jako přímý efekt a na dalších 12 000 Kč potom získává jako nepřímý efekt částku na základě „nezaplacení daně“ díky sníženému základu daně.

Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku

Tabulka 6: Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku

Měsíční příspěvek klienta	Odpočet od základu daně
500 Kč a méně	0 Kč
600 Kč	1 200 Kč
700 Kč	2 400 Kč
800 Kč	3 600 Kč
900 Kč	4 800 Kč
1 000 Kč	6 000 Kč
1 100 Kč	7 200 Kč
1 200 Kč	8 400 Kč
1 300 Kč	9 600 Kč
1 400 Kč	10 800 Kč
1 500 Kč	12 000 Kč

Zdroj: Autorka

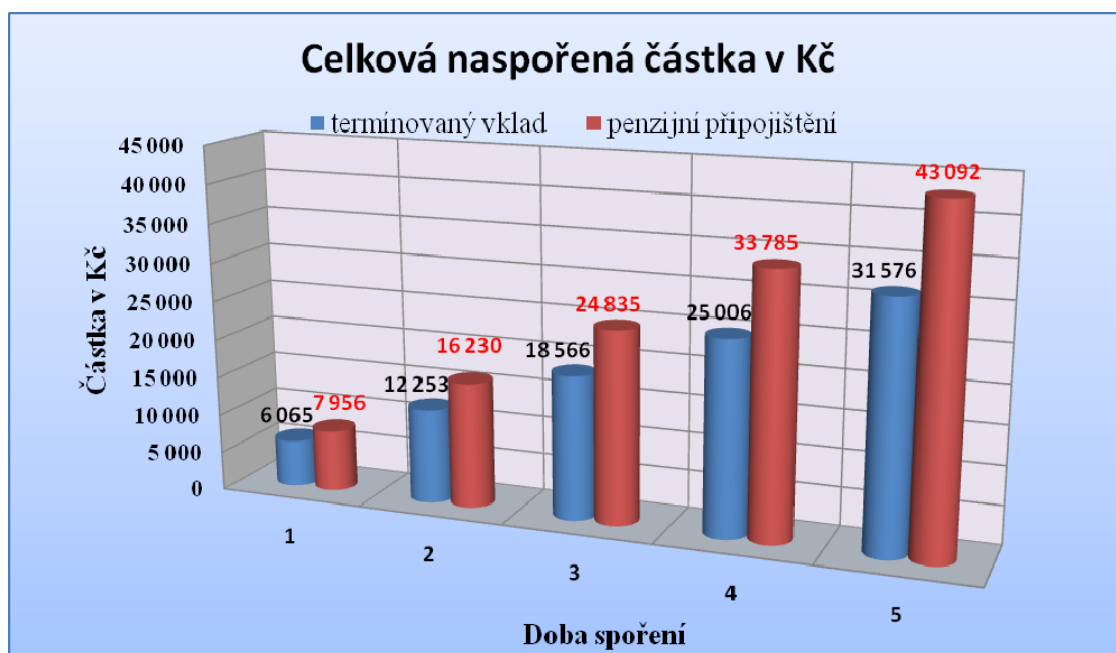
Graf 1: Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku

Zdroj: Autorka

Penzijní připojištění versus termínový vklad

Graf 2: Penzijní připojištění ve srovnání s termínovým vkladem v bance

Zdroj: Penzijní fond České pojišťovny

Uvedený příklad má pouze ilustrativní charakter. V grafu je znázorněno srovnání sumy naspořených peněžních prostředků při měsíčním vkladu 500 Kč. U penzijního připojištění je kalkulováno se státními příspěvky a zhodnocením 4 %. U termínovaného vkladu jsou zohledněny nejnižší poplatky ze sazebníku bank a úroková sazba úspor obyvatelstva 2 % zveřejněná ČNB v prosinci 2006.

Životní pojištění

Uplatnění daňových výhod

Nárok na uznání nezdanitelných částek ze základu daně prokazuje pojištěný (fyzická osoba) jako poplatník finančnímu úřadu smlouvou o soukromém životním pojištění a potvrzením pojišťovny o pojistném zaplaceném pojištěným jako poplatníkem na soukromé životní pojištění za uplynulé zdaňovací období. Potvrzení je vystavováno na jednotném formuláři schváleném Ministerstvem financí České republiky a je

klientům, kteří splňují podmínky pro daňové zvýhodnění ze soukromého životního pojištění, rozesláno jednotně počátkem následujícího roku.

Daňová zvýhodnění fyzických osob

Pojištěný, který je zároveň pojistníkem, může na základě pojistné smlouvy uzavřené mezi ním a pojišťovnou odečíst od základu daně z příjmu za zdaňovací období (kalendářní rok) zaplacené pojistné na soukromé životní pojištění, maximálně však v úhrnu 12 000 Kč, a to i v případě, že má uzavřeno více smluv s více pojišťovnami.

Pojištěný může platit pojistné na soukromé životní pojištění běžně i jednorázově. V takovém případě se jednorázové pojistné rozpočítá po letech za celou dobu trvání pojištění, přičemž nezáleží na tom, kdy bylo v průběhu roku sjednáno.

Daňová zvýhodnění zaměstnavatelů

Pojistné, které zaměstnavatel platí na soukromé životní pojištění zaměstnance za zdaňovací období nebo jeho část, je nákladem snižujícím základ daně z příjmů zaměstnavatele, a to maximálně do výše 8 000 Kč za toto zdaňovací období.

Tabulka 7: Příklady úspor na dani zaměstnavatele

Příklady úspor na dani u zaměstnavatele		
sazba daně z příjmů právnických osob	příspěvek zaměstnavatele na pojistné za daný rok	daňová úspora zaměstnavatele za daný rok
21%	3 600 Kč	756 Kč
	6 000 Kč	1 260 Kč
	8 000 Kč	1 680 Kč
	12 000 Kč	2 520 Kč

Zdroj: Autorka

Daňová zvýhodnění zaměstnanců

Pojistné zaplacené zaměstnavatelem za zaměstnance na jeho soukromé životní pojištění je osvobozeno od daně z příjmů fyzických osob maximálně do výše 12 000 Kč ročně. Tuto výhodu může zaměstnanec využít u všech zaměstnavatelů, které má, čímž se daňová výhoda zvyšuje.

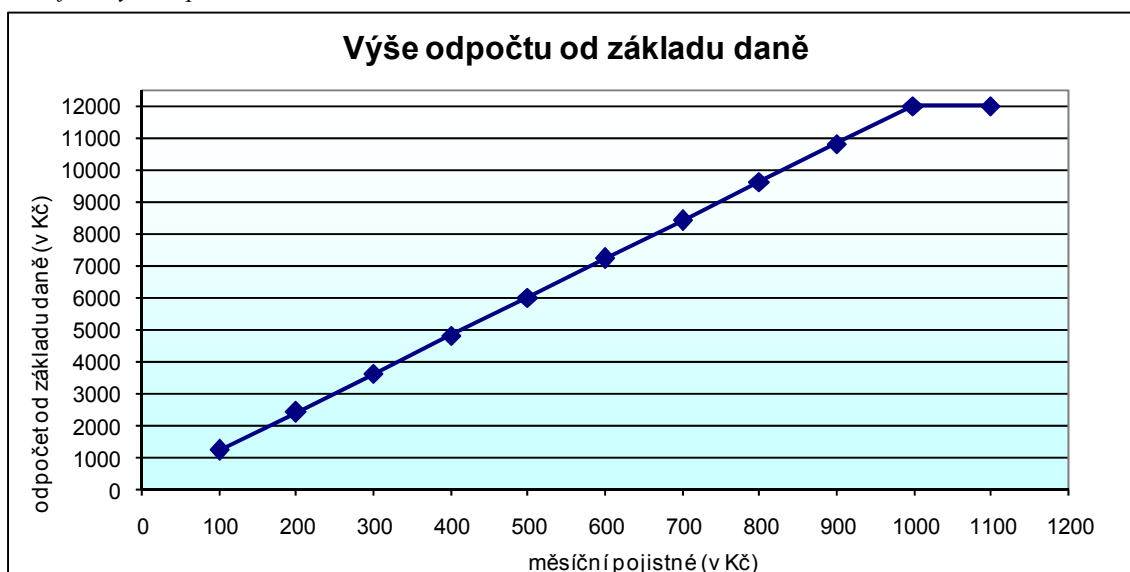
Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku

Tabulka 8: Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku

Měsíční pojistné klienta	Odpočet od základu daně
100 Kč	1 200 Kč
200 Kč	2 400 Kč
300 Kč	3 600 Kč
400 Kč	4 800 Kč
500 Kč	6 000 Kč
600 Kč	7 200 Kč
700 Kč	8 400 Kč
800 Kč	9 600 Kč
900 Kč	10 800 Kč
1 000 Kč a více	12 000 Kč

Zdroj: Autorka

Graf 3: Výše odpočtu od základu daně

Zdroj: Autorka

Situace kapitálového pojištění po roce 2007

Od roku 2008 dochází ke změně v oblasti kapitálového pojištění. Zatímco doposud měl zaměstnavatel striktně stanovenou výši, kterou si mohl automaticky uznat do nákladů, v případě, že přispíval na penzijní nebo životní pojištění, nyní dochází k podstatné změně. V zákonech o daních z příjmů již najdeme pouze jedno číslo, a to **24 000 Kč**. Tato cifra udává **maximální limit příjmů** z příspěvku zaměstnavatele na penzijní připojištění se státním příspěvkem poukázaný na konto jeho zaměstnance u penzijního fondu a částky pojistného, které odvádí zaměstnavatel pojišťovně za zaměstnance na soukromé životní pojištění (pojištění pro případ dožití nebo pro případ smrti nebo dožití či na důchodové pojištění), **který je pro zaměstnance osvobozen od daně z příjmů**.

Nová právní norma stanovuje jeden limit a je jen na zaměstnavateli, jak s ním naloží. Zaměstnavatel má tedy volbu, jak danou částku rozdělí. Může zaměstnanci zaplatit třeba celých 24 000 Kč na penzijní připojištění, nebo celých 24 000 Kč jako pojistné na soukromé životní pojištění anebo tuto sumu rozdělit v jakémkoli poměru mezi tyto dva produkty pojištění. Zaměstnavatel může přispívat samozřejmě i více, než

je stanovených 24 000 Kč, ovšem tento příjem již **nebude pro zaměstnance daňově osvobozen**.

Pokud bude zaměstnavatel poskytovat svým zaměstnancům plnění do stanoveného limitu 24 000 Kč, musí daňovou uznatelnost doložit zakotvením nároku zaměstnance vyplývajícím z kolektivní smlouvy, vnitřního předpisu, pracovní či jiné smlouvy.

Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku

Tabulka 9: Výše odpočtu od základu daně v závislosti na výši příspěvku

Měsíční příspěvek	Roční odpočet od základu daně	Roční úspora na dani pro příjem v Kč pro rok 2008
100 Kč	0 Kč	0 Kč
500 Kč	0 Kč	0 Kč
600 Kč	1 200 Kč	180 Kč
800 Kč	3 600 Kč	540 Kč
1 000 Kč	6 000 Kč	900 Kč
1 100 Kč	7 200 Kč	1 080 Kč
1 200 Kč	8 400 Kč	1 260 Kč
1 300 Kč	9 600 Kč	1 440 Kč
1 400 Kč	10 800 Kč	1 620 Kč
nad 1 500 Kč	12 000 Kč	1 800 Kč

Zdroj: Autorka

Od 1. 1. 2008 vstoupila v účinnost novela zákona o daních z příjmů, která díky rovné dani mění výši daňové úspory. Tato rovná daň tedy znamená, že úspora na dani bude pro všechny stejná bez ohledu na výši jeho příjmu. Výše úspory je tak závislá pouze na výši zaplacených příspěvků na penzijní připojištění.

V případě daňových úspor u zaměstnanců nedošlo k výrazným změnám. Zaměstnanec si může snížit roční základ daně z příjmů o částku až 12 000 Kč. Roční úspora na dani pro zaměstnance tedy může dosáhnout až 1 800 Kč. Daňové úlevy na

penzijní připojištění neomezují jiné daňové úlevy, lze tedy kumulovat daňové úlevy na penzijní připojištění a životní kapitálové pojištění (až 24 000 Kč ročně).

3.5.2 Přehled hlavních změn v oblasti kapitálového pojištění

Tabulka 10: Daňová zvýhodnění zaměstnavatelů

Uplatnění příspěvku poskytnutého zaměstnanci na penzijní připojištění jako daňového nákladu	
Stav do 31. 12. 2007	Stav od 1. 1. 2008
<p>Maximální výše daňového zvýhodnění na straně zaměstnavatele za zdaňovací období ve vztahu k jednomu zaměstnanci činí 3 % z úhrnu vyměřovacích základů zaměstnance pro pojistné na sociální zabezpečení za zdaňovací období.</p>	<p>Příspěvek na penzijní připojištění je daňově uznatelný v plné výši, v jaké je poskytnut zaměstnavatelem (obdobně příspěvek zaměstnavatele na životní pojištění zaměstnanců).</p>

Zdroj: Autorka

Tabulka 11: Daňová zvýhodnění zaměstnanců

Osvobození příspěvku od daně z příjmů	
Stav do 31. 12. 2007	Stav od 1. 1. 2008
<p>Maximální výše příspěvku zaměstnavatele na penzijní připojištění zaměstnance, který lze u zaměstnance považovat za příjem osvobozený od daně z příjmů ze závislé činnosti, činí 5 % vyměřovacího základu zaměstnance pro pojistné na sociální zabezpečení.</p>	<p>Příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění zaměstnance je považován na straně zaměstnance za osvobozený od daně z příjmů ze závislé činnosti do maximální výše 24 000 Kč ročně od téhož zaměstnavatele.</p> <p>Do úhrnu maximální částky 24 000 Kč se započítávají také částky pojistného, kterými zaměstnavatel přispívá zaměstnanci na jeho soukromé životní pojištění.</p>
Nezdanitelná částka	
Stav do 31. 12. 2007	Stav od 1. 1. 2008
<p>Účastník (zaměstnanec) si může od základu daně odečíst úhrn příspěvků zaplacených na své penzijní připojištění na zdaňovací období. Z úhrnu zaplacených příspěvků lze odečíst pouze tu část, která převyšuje částku 6 000 Kč. Maximálně lze odečíst částku 12 000 Kč.</p> <p>Sazba daně z příjmů je progresivní od 15 – 32 %.</p>	<p>Nedochází k žádným změnám – účastník si může do základu daně odečíst úhrn příspěvků zaplacených na své penzijní připojištění za zdaňovací období. Odečíst lze pouze tu část, která převyšuje 6 000 Kč. Maximálně lze odečíst 12 000 Kč.</p> <p>Sazba daně z příjmů je jednotná, 15 % v roce 2008, resp. 12,5 % v roce 2009.</p>

Zdroj: Autorka

Tabulka 12: Zdanění dávek vyplacených účastníkům penzijního připojištění

Stav do 31. 12. 2007	Stav od 1. 1. 2008
<p>Penze – sazba daně ve výši 15 % podléhá pouze část penze, tvořená výnosy z hospodaření fondu.</p> <p>Jednorázové vyrovnání – sazbou 15 % se daní příspěvek zaměstnavatele a výnosy.</p> <p>Odbytné – 25% sazbou se daní příspěvek zaměstnavatele a výnosy z příspěvků účastníka.</p>	<p>Penze – způsob a výše zdanění se nemění.</p> <p>Jednorázové vyrovnání – způsob a výše zdanění se nemění.</p> <p>Odbytné – dochází ke snížení sazby daně na 15 %.</p> <p>Sazba ve výši 15 % je aplikována na odbytné, k jehož výplatě dochází od 1. 1. 2008.</p>

Zdroj: Autorka

4 PENZIJNÍ SYSTÉM VE SLOVENSKÉ REPUBLICE

Od 1. 1. 2005 existuje na Slovensku tři pilířový systém důchodového zabezpečení. Jde o moderní a efektivní způsob tvorby finanční rezervy pro skupinu obyvatel v poproduktivním věku neboli důchodovou generaci obyvatelstva.

4.1 Pilíře důchodového systému na Slovensku

- I. **pilíř (povinný)** – jedná se o průběžný důchodový systém, který je reprezentován Sociálnou poisťovňou. Do tohoto pilíře jsou zapojeni všichni ekonomicky aktivní občané a jejich zaměstnavatelé, kteří platí z každé mzdy svých zaměstnanců povinné odvody. Tyto odvody jsou poté použity na výplaty důchodů. Od 1. ledna 2004 Sociálna poisťovňa kalkuluje občanům starobní důchod z I. pilíře podle metody, která bere v úvahu počet odpracovaných let (roků pojištění) i příjem občana dosažený v rozhodujícím období. Od poloviny roku 2005 je rozhodujícím obdobím období od roku 1984. V rámci toho pilíře existuje také možnost předčasného nebo naopak pozdního odchodu do důchodu. Důchodci tak mohou bez omezení zároveň pracovat a pobírat důchod.

Zákonem stanovený věk pro odchod do důchodu se postupně prodlužuje, a to jak u mužů, tak i u žen na 62 let. Do roku 2003 byl důchodový věk pro muže stanoven na 60 let věku a pro ženy v rozmezí 53 – 57 let věku v závislosti na počtu vychovaných dětí. Podle nově stanovené hranice pro odchod do důchodu se nebude u žen přihlížet na počet vychovaných dětí, ale bude stanoven jednotný věk a to již zmíněných 62 let.

- II. **pilíř (povinný)** – jde o soukromý, tzv. kapitalizační či spořivý pilíř. Tento systém je zastoupen osobními důchodovými účty v soukromých dôchodkových správcovských spoločnostiach. Pokud se občané zapojí do II. pilíře, část důchodových odvodů, které plynuly do Sociálnej poisťovni (případ I. pilíře), jde na osobní účet jednotlivce v dôchodkovej správcovskej spoločnosti dle vlastního

výběru. Vstupem do II. pilíře se celková výše důchodových odvodů nemění, jen dochází k rozdělení mezi I. a II. pilíř.

Výhodou účasti ve II. pilíři je skutečnost, že peníze na osobním důchodovém účtu jsou soukromým majetkem klienta a v případě úmrtí se stávají předmětem dědění.

III. pilíř (dobrovolný) – každý občan má možnost zabezpečit se na poproduktivní období v doplňkových důchodových společnostech, které jsou reprezentanty III. pilíře důchodového systému. Tento pilíř představuje dobrovolnou formu spoření, která napomáhá ke zvýšení životního standardu v důchodovém věku a je daňově zvýhodněná státem.

Souhrnná charakteristika tzv. multipilířové struktury důchodového zabezpečení je uvedena v následující tabulce.

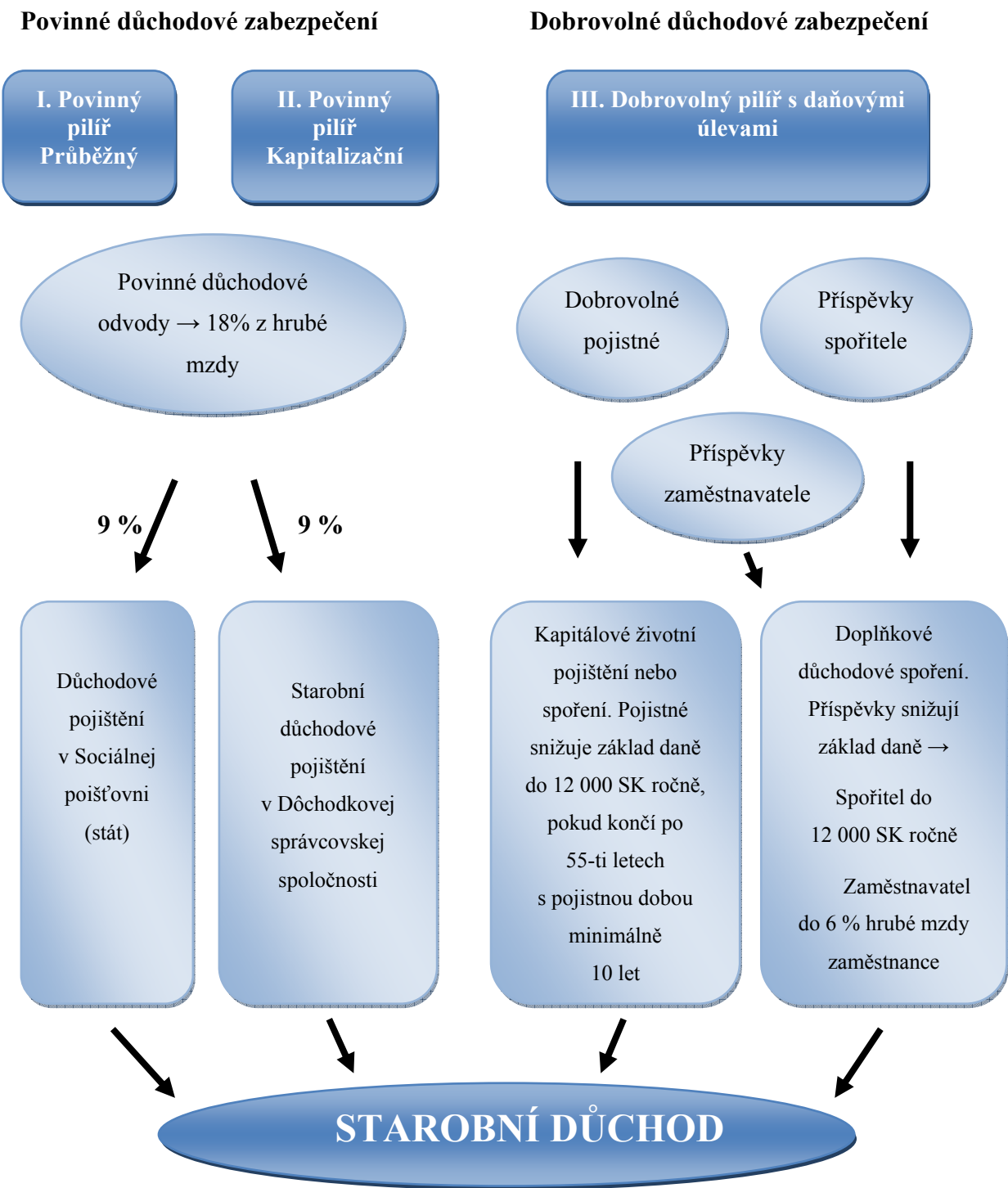
Tabulka 13: Struktura důchodového zabezpečení

Pilíř	I. pilíř	II. pilíř	III. pilíř
Charakteristika pilíře	Zákonný, povinný	Zákonný, povinný	Dobrovolný
Finanční zdroje	Pojistné	Příspěvky	Pojistné, příspěvky
Využití zdrojů	Vyplácení současných důchodů	Skutečné spoření na vlastní důchod – příspěvky se kapitalizují, zhodnocují	Pojistná suma + podíl na přebytku při dožití důchodového věku, doplňkový důchod
Institucionální zabezpečení	Sociální pojišťovna	Důchodková správcovská společnost	Životná (univerzálna) pojišťovna, Doplňková důchodková pojišťovna
Subjekt	Pojištěnec	Spořitel	Pojištěnec
Výběr finančních zdrojů	Sociální pojišťovna	Sociální pojištěnec	Životná (univerzálna) pojišťovna, Doplňková důchodková pojišťovna
Evidence účastníků	Registr pojištěnců vedený Sociální pojišťovnou	Registr spořitelů vedený Sociální pojišťovnou	Pojistný strom pojišťovny, registr pojištěnců vedený správcovskou společností, doplňkové důchodové pojišťovny
Vedení příslušných účtů	Účet pojištěnce, který vede Sociální pojišťovna	Účet spořitele, který vede Důchodková správcovská společnost	Pojistná rezerva pojištěného v pojišťovně, individuální účet pojištěnce vedený doplňkovou důchodovou pojišťovnou

Zdroj: http://www.poistenie.sk/main.php?id_menu=4956&firmy_slovenska_flag=0

4.1.1 Důchodová reforma na Slovensku

Obrázek 3: Důchodové zabezpečení po 1. 1. 2005

Zdroj: http://www.poistenie.sk/main.php?id_menu=4956&firmy_slovenska_flag=0

4.1.2 Starobní důchodové spoření

Starobní důchodové spoření je spoření na osobní účet spořitele. Účelem spoření je spolu s důchodovým pojištěním zabezpečit příjem ve stáří anebo příjem pozůstalým osobám v případě smrti spořitele.

Spořitelem se rozumí fyzická osoba, která uzavřela smlouvu o starobním důchodovém spoření s důchodkovou správcovskou společností na základě vlastního výběru nebo spořiteli byla důchodková správcovská společnost přidělena Sociální poist'ovnou. Sociální poist'ovna určí důchodkovou správcovskou společnost tomu spořiteli, kterému vzniká ze zákona povinnost uzavřít smlouvu a on si sám důchodkovou správcovskou společnost nevybere ve stanoveném termínu. Spořitelem může být i osoba, která pobírá starobní či předčasný starobní důchod jako disponibilní přebytek.

Povinně se spořitelem stává osoba, která je účastníkem důchodového pojištění a je poprvé zaměstnána po datu 1. 1. 2005. Ostatní účastníci (zaměstnaní po roce 2005) mohou vstoupit do kapitalizačního pilíře dobrovolně. Povinným účastníkem je také osoba, která pobírá invalidní důchod a ještě nedovršila věk odchodu do důchodu a předtím, než jí byl přiznán tento důchod, byla účastníkem starobního důchodového spoření. Povinná účast nastává dnem vzniku povinného důchodového pojištění – dnem přihlášení se na důchodové pojištění v Sociální poist'ovně. Starobní důchodové spoření se na Slovensku nevztahuje na příslušníky policejního sboru a profesionálních vojáků. Způsobilost fyzické osoby v právních vztazích starobního důchodového spoření vzniká dnem dovršení 15 -ti let věku.

Placení příspěvků starobního důchodového spoření je v kompetenci následujících osob:

- zaměstnavatel, který odvádí příspěvky za své zaměstnance,
- OSVČ jako povinný účastník starobního důchodového spoření,
- dobrovolně zúčastněná osoba na starobním důchodovém spoření,
- stát,
- Sociální poist'ovna.

Vyměřovací základ starobního důchodového spoření je stejný jako vyměřovací základ pro placení pojistného na důchodové pojištění. Stát, prostřednictvím MPSVaR SR, platí příspěvky za vojáky základní, náhradní a civilní služby a osobu starající se o dítě do 6 roků věku. Sociálna poisťovňa platí příspěvky za invalidní důchodce do doby dovršení důchodového věku, pokud byli před vznikem nároku na invalidní důchod účastníky starobního důchodového spoření.

4.1.3 Doplnkové důchodové pojištění

Doplnkové důchodové pojištění je individuální zabezpečení se před finanční nejistotou. Tento produkt pojištění se řídí zákonem č. 123/1996 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom poistení zamestnancov ve znění zákona č. 409/2000 Z. z. Jedná se o dobrovolnou formu dlouhodobého spoření s možností přispívání zaměstnavatele, kde klient uzavírá smlouvu s Doplnkovou dôchodkovou poisťovňou a zavazuje se pravidelně přispívat na svůj individuální účet v Doplnkovej dôchodkovej poisťovni.

Doplnková dôchodková poisťovňa zhodnocuje vklady svých klientů a zavazuje se vyplácet pojištěncům doplnkový důchod po splnění náležitých podmínek stanovených ve smlouvě a dávkovém (penzijním) plánu.

Doplnková dôchodková poisťovňa je ve smyslu zákona č. 123/1996 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom poistení zamestnancov právnická osoba, která nemůže vykonávat jinou činnost než je shromažďování příspěvků pojištěnců a příspěvků zaměstnavatelů, hospodaření s těmito příspěvky a vyplácení dávek doplnkového důchodového pojištění (doplnkový starobní důchod, výsluhový důchod, jednorázové vyrovnání, odstupné, doplnkový invalidní důchod, pozůstalostní důchod).

Účastník doplnkového důchodového pojištění

Účastníkem je pojištěnec, zaměstnavatel, příjemce dávky a doplnkového důchodového pojištění.

Pojištěncem se ve smyslu zákona č. 123/1996 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom poistení zamestnancov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, rozumí:

- zaměstnanec, který uzavřel zaměstnaneckou smlouvu s Doplňkovou důchodkovou poist'ovňou,
- jiná fyzická osoba, která ke dni uzavření účastnické smlouvy dovršila minimálního věku 18 let.

Příjemcem dávky je pojištěnec či pozůstalý, který má nárok dle zaměstnanecké smlouvy či pojistné smlouvy na poskytnutí dávky.

Účastnická smlouva

Účast na doplňkovém důchodovém pojištění vzniká na základě účastnické smlouvy, ode dne uvedeném v této smlouvě. Smlouvou se pojištěnec zavazuje platit doplňkové důchodové společnosti příspěvky ve výši, způsobem a ve lhůtě splatnosti stanovené v účastnické smlouvě. Doplňková důchodová společnost se zavazuje účastníkovi vyplácet dávky určené v dávkovém plánu nebo převést zůstatek na jeho účet do pojišťovny, pokud si účastník zvolil vyplácení doživotního doplňkového starobního důchodu.

Náležitosti účastnické smlouvy:

- obchodní jméno a sídlo doplňkové důchodové společnosti, identifikační číslo a označení obchodního registru, do kterého je společnost zapsaná a číslo zápisu,
- jméno a příjmení, místo trvalého bydliště a datum narození účastníka,
- název příspěvkově definovaného doplňkového důchodového fondu, který si účastník zvolil a do kterého platí příspěvky dle účastnické smlouvy,
- výši příspěvku, lhůtu jeho splatnosti a způsob placení,
- datum a místo uzavření účastnické smlouvy,
- den vzniku doplňkového spoření,
- podmínky vypovězení účastnické smlouvy,
- podpisy smluvních stran.

Účastník může uzavřít s jednou doplňkovou důchodovou společností pouze jednu účastnickou smlouvu.

Zaměstnavatelská smlouva

Touto smlouvou se zaměstnavatel zavazuje platit a odvádět příspěvky dané doplňkové důchodové společnosti za podmínek, ve výši, způsobem a ve stanovené lhůtě splatnosti určené v zaměstnavatelské smlouvě za své zaměstnance, pokud uzavřou se stejnou doplňkovou důchodovou společností účastnickou smlouvu. Doplňková důchodová společnost se zavazuje plnit povinnosti, které pro ni vyplývají ze zaměstnavatelské smlouvy vůči zaměstnavateli.

Doplňková důchodová společnost sestavuje dávkový (penzijní) plán. Tento plán je koncipován na principu definovaných příspěvků. Dávkový plán je přílohou k účastnické smlouvě.

Dávkový plán upravuje zejména:

- druhy dávek,
- podmínky vyplácení dávek,
- způsob určení výše dávky,
- způsob a lhůtu výplaty dávek,
- podmínky převodu příspěvků do jiné doplňkové důchodové společnosti,
- podmínky přerušování doplňkového důchodového spoření.

Poskytované dávky z doplňkového důchodového pojištění

a) Doplňkový starobní důchod

- doživotní doplňkový starobní důchod
- dočasný doplňkový důchod

b) Doplňkový výsluhový důchod

- doživotní doplňkový výsluhový důchod
- dočasný doplňkový výsluhový důchod

c) Jednorázové vyrovnání

d) Odstupné

ad a) Účastník má nárok na výplatu doplňkového starobního důchodu, pokud získá minimální období doplňkového starobního pojištění a dovrší potřebný věk. Minimální období nesmí být kratší než 10 let a věk účastníka nesmí být nižší než 55 let.

Výše doživotního doplňkového starobního důchodu se stanoví v závislosti na výši zůstatku na osobním účtu účastníka a na jeho věku, od kterého se začne tento důchod vyplácet.

Výše dočasného doplňkového starobního důchodu se stanoví v závislosti na výši zůstatku na osobním účtu klienta, na počtu let, během kterých bude dočasný důchod vyplácen, a na věku účastníka, od kterého se začne tento důchod vyplácet.

ad b) Doplňkový výsluhový důchod náleží zaměstnancům, kteří konají zdraví škodlivé práce. Účastník má nárok na výplatu tohoto důchodu, jestliže získá minimální období doplňkového starobního pojištění a dovrší potřebný věk. Minimální období nesmí být kratší než 5 let a stanovený potřebný věk musí být minimálně 40 let.

Výše doživotního doplňkového výsluhového důchodu se stanoví v závislosti na hodnotě zůstatku na osobním účtu klienta a na jeho věku, od kterého se začne doživotní doplňkový výsluhový důchod vyplácet.

Výše dočasného doplňkového výsluhového důchodu se stanoví v závislosti na výši zůstatku na osobním účtu klienta, na počtu let, během kterých bude dočasný důchod vyplácen, a na věku účastníka, od kterého se začne tento důchod vyplácet.

ad c) Výplata jednorázového vyrovnání se uskutečňuje tehdy, pokud se klientovi začne vyplácet invalidní důchod nebo jestliže klient požádá o doplňkový starobní důchod.

ad d) Účastník má nárok na odstupné, jestliže se rozhodl předčasně opustit systém doplňkového důchodového pojištění a nesplnil podmínky pro jiné dávky tohoto systému.

Zánik doplňkového důchodového pojištění

Doplňkové důchodové pojištění zaniká z následujících důvodů:

- vyplacení odstupného po dohodě s doplňkovou důchodovou společností,
- vyplacení odstupného po vypovězení účastnické smlouvy,
- vyplacení jednorázového vyrovnání,
- vyplacení poslední splátky dočasného doplňkového starobního nebo výsluhového důchodu,
- smrtí účastníka.

4.2 Srovnání systému penzijního připojištění v ČR a SR

System penzijního připojištění vznikl na Slovensku v porovnání s ČR o 2 roky později, tedy v roce 1996. Slovenský penzijní systém se od českého liší již samotnou terminologií. Na Slovensku se nepoužívá výrazu penzijní připojištění, nýbrž doplňkové důchodové spoření, které neposkytují penzijní fondy, ale doplňkové důchodové společnosti.

Slovenský systém penzijního připojištění prakticky od svého počátku kopíroval české zkušenosti, avšak existuje několik klíčových parametrů, které tyto dva systémy odlišují:

1. Kolektivní pojišťovací systémy

Tyto pojišťovací systémy mohou být založeny na občanském nebo zaměstnaneckém principu. Ve vyspělých tržních ekonomikách jsou rozvinuty především systémy založené na zaměstnavatelském principu, jejichž politika je postavena na posilování odpovědnosti zaměstnavatelů za jejich zaměstnance a dále tyto systémy přispívají k upevnění vztahů mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem.

Penzijní připojištění v České republice je založeno na občanském individualistickém principu. Penzijní připojištění tak spočívá ve vztahu občan versus penzijní fond a klade důraz na občanskou odpovědnost každého jednotlivce. V tomto

případě připojištění vzniká a trvá na základě vlastního rozhodnutí účastníka, na základě konkurenčních nabídek jednotlivých penzijních fondů a za přímé podpory státu.

Slovenský systém doplňkového důchodového pojištění je založen na individuálním základě nebo na zaměstnavatelsko – zaměstnaneckém principu. Zaměstnavatelské penzijní připojištění je pojištění organizované zaměstnavateli za hlavním a jediným účelem, a to poskytovat důchody jejich zaměstnancům. Účastníkem se může stát pouze zaměstnanec na základě smlouvy uzavřené individuálně mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem nebo kolektivně.

2. Počet účastníků penzijního připojištění

Penzijní připojištění se státním příspěvkem využívá 4,135 milionu obyvatel České republiky. Vyplývá to z pravidelného šetření prováděného Asociací penzijních fondů ČR, které dokazuje, že oblíbenost tohoto produktu kapitálového pojištění i počet účastníků stále roste. Do systému dobrovolného penzijního připojištění je zapojeno přes 60 % z celkového počtu práce schopných obyvatel republiky.

Asociácia doplňkových dôchodkových spoločnosti vykazuje za prvni čtvrtletí roku 2008 957 tisíc účastníků penzijního připojištění. V porovnání s Českou republikou má slovenské penzijní připojištění více jak čtyřnásobně menší počet účastníků.

3. Počet fondů doplňkového spoření

V České republice, v průběhu existence systému penzijního připojištění, postupně vzniklo a uchytilo se na kapitálovém trhu současných 11 penzijních fondů.

Ve Slovenské republice je počet těchto institucí podstatně nižší. Na slovenském trhu doplňkového spoření působí v současnosti 3 doplňkové důchodové společnosti. Důvodem výrazně vyššího počtu penzijních fondů v České republice může být fakt, že v ČR žije téměř dvojnásobný počet obyvatel než na Slovensku.

4. Státní příspěvky

V této oblasti porovnávání jsou atraktivností českého systému penzijního připojištění příspěvky státu. Státní příspěvky se vztahují k měsíčním úložkám, které dosahují minimální výše 100 Kč, přičemž maximálního státního příspěvku ve výši 150 Kč lze dosáhnout při měsíční úložce 500 Kč a více. Slovenský systém doplňkového spoření neposkytuje státní ani jiné příspěvky.

5. Podmínky pro poskytování penzí

Patříčné rozdíly jsou znatelné i v podmínkách pro poskytování penzí. Pro získání starobní penze musí účastník českého systému penzijního připojištění spořit nejméně 60 měsíců a dosáhnout věku 60 let nebo získat starobní důchod. Slovenský účastník má nárok na výplatu doplňkového starobního důchodu, pokud získá minimální období doplňkového starobního pojištění, které nesmí být kratší než 10 let a věk účastníka nesmí být nižší než 55 let.

Podstatný rozdíl je patrný i u výsluhové penze. V případě České republiky je výsluhová penze dávkou, která má umožnit účastníkovi vybrat si část prostředků fondu ještě před vznikem nároku na starobní penzi. Nárok na ni vzniká českému účastníkovi po 15 letech spoření. Na Slovensku doplňkový výsluhový důchod náleží zaměstnancům, kteří konají zdraví škodlivé práce. Účastník má nárok na výplatu tohoto důchodu, jestliže získá minimální období doplňkového starobního pojištění, které nesmí být kratší než 5 let a věk účastníka musí být minimálně 40 let.

Závěrem lze říci, že obě země v této oblasti pojištění udržují krok s evropským proudem důchodového zabezpečení, který je charakterizován kombinací povinného systému průběžného financování doplněného o dobrovolné soukromé spoření. Hlavním cílem obou zemí je především zajistit a udržet finanční stabilitu systémů.

5 METODIKA

Cílem práce bylo z dostupných zdrojů analyzovat problematiku penzijního připojištění se státním příspěvkem jako zástupce kapitálového pojištění. S ohledem na hlavní záměr penzijního připojištění byl zvolen pro zpracování analytické části práce právě tento produkt jako nejvhodnější způsob tvorby finanční rezervy na stáří k povinným dávkám na důchodové zabezpečení.

Při zpracování teoretické části práce autorka čerpala z dostupných materiálů týkajících se dané problematiky a jednotlivých zákonů. Dále byly použity sekundární údaje z prospektů, denního tisku, katalogů a propagačních materiálů jednotlivých institucí a v neposlední řadě z internetových stránek. Tyto hlavní zdroje informací autorka uvedla v seznamu použité literatury. Získané informace byly aplikovány na konkrétních příkladech a vypočtené hodnoty uvedeny v názorných tabulkách a grafech.

V analytické části autorka nastínila výpočet starobního důchodu dle zákona č. 155/1995 Sb. pro rok 2008, dále pak uvedla kalkulaci modelových příkladů účastníků kapitálového pojištění jako možnosti tvorby finanční rezervy.

Starobní důchod

Výpočet výpočtového základu:

Při kalkulaci výše starobního důchodu autorka vycházela z průměrných příjmů z výdělečné činnosti, resp. měsíčních průměrů všech příjmů dosažených v rozhodném období. V roce 2008 je rozhodným obdobím rok 1986 až 2007. Autorka jednotlivé roční příjmy násobila příslušnými koeficienty, které byly odvozeny od průměru dosažených příjmů všech pojištěnců v jednotlivých letech. Koeficienty jsou stanoveny každý rok na základě určení vlády.

Po této úpravě autorka získala přepočtené příjmy z výdělečné činnosti. Úhrn těchto přepočtených příjmů byl násoben měsíčním koeficientem ($365/12 = 30,4167$) a výsledné číslo dále autorka vydělila rozdílem mezi součtem dnů za 22 let

a vyloučenými dobami. Takto upravené příjmy z výdělečné činnosti jsou označovány za osobní vyměřovací základ.

Při výpočtu osobního vyměřovacího základu bylo postupováno podle uvedeného vzorce:

$$OVZ = \frac{(\text{úhrn } PP_{1986-2007}) \times MK}{(\text{součet dnu za 22 let}) - VD}$$

OVZ – osobní vyměřovací základ

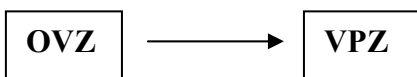
PP – přepočtené příjmy v jednotlivých letech

MK – měsíční koeficient

VD – vyloučené doby

Z osobního vyměřovacího základu byl dále stanoven výpočtový základ.

Za těchto podmínek autorka postupovala při výpočtu následujícím způsobem:

OVZ – osobní vyměřovací základ

VPZ – výpočtový základ

VPZ:

do	10 000 Kč	zápočet plně
nad	10 000 Kč (do 24 800 Kč)	30 %
nad	24 800 Kč	10 %

Výpočet procentní výměry důchodu:

Procentní výměra důchodu se stanoví z výpočtového základu, přičemž za každý rok pojištění získaný do dne vzniku nároku na důchod náleží 1,5 % výpočtového základu. Za každých 90 kalendářních dnů odpracovaných bez pobírání důchodu po vzniku nároku náleží 1,5 % výpočtového základu.

Při výpočtu bylo postupováno následujícím způsobem:

Počet roků do nároku (x 1,5 % za každý rok)	Počet dnů po nároku (x 1,5 % za 90 dnů)				Celkem % z VPZ					
<table border="1"><tr><td>Roky</td><td>%</td></tr></table>	Roky	%	+	<table border="1"><tr><td>Dny</td><td>%</td></tr></table>	Dny	%	=	<table border="1"><tr><td>Kč</td></tr></table>	Kč	
Roky	%									
Dny	%									
Kč										

K procentní výměře důchodu náleží základní výměra. Základní výměra je stanovena pro rok 2008 ve výši 1 700 Kč měsíčně.

Všechny vypočtené hodnoty byly dle právní úpravy zaokrouhleny na celá čísla nahoru.

Výpočet starobního důchodu:

STAROBNÍ DŮCHOD = procentní výměra důchodu + základní výměra důchodu

Penzijní připojištění

V oblasti kapitálového pojištění zvolila autorka produkt penzijního připojištění jako jednu z nejvhodnějších a nejvýhodnějších možností tvorby finančních rezerv do důchodového věku. Při modelování příkladů průběhu pojištění u jednotlivých účastníků autorka pracovala se softwarem WEPOS. Tento software je nástrojem České pojišťovny, který byl vytvořen z důvodu kalkulace pojištění pro fyzické osoby. Pomocí softwaru je možno pracovat s produktem životního a úrazového pojištění u dospělých

osob i mládeže. Je zde také možnost namodelovat průběh pojištění zdraví, pojištění úvěru a penzijního připojištění, které autorka využila pro konkrétní příklady průběhu pojištění ve své diplomové práci. Software WEPOS umožňuje uživatelům – tedy obchodním zástupcům České pojišťovny, provádět rychlé kalkulace pojištění, a na druhé straně i klienti zde mohou názorně vidět, jak vypadají jejich sjednaná pojištění, z jakých částek jsou krytá a kolik peněžních prostředků obdrží v závěru pojištění.

V této části práce autorka zpracovala čtyři názorné kalkulace průběhu penzijního připojištění, které odrážejí určitou životní situaci. Jednalo se o případ pojištěnce, který byl zařazen do skupiny obyvatel s průměrným ročním výdělkem a tedy i s průměrnou výší starobního důchodu. Z tohoto důvodu byl pojištěnec nucen platit příspěvky na penzijní připojištění v nižší částce než je optimální výše příspěvku (1500 Kč). Jednotlivé situace se odlišovaly výší placeného příspěvku a vstupním věkem pojištěnce.

6 KAPITÁLOVÉ POJIŠTĚNÍ JAKO FINANČNÍ REZERVA DO DŮCHODOVÉHO VĚKU

Příklad č. 1

Tento příklad je zaměřen na výpočet výše starobního důchodu.

Paní Nováková narozena 11. února 1950 požádala o starobní důchod dle zákona č. 155/1995 Sb. Tato žena vychovala 2 děti. Důchodový věk paní Novákové činí 58 let a 4 měsíce, podle tabulek uvádějících přehled let důchodového věku, platných pro rok 2008. Výše uvedeného věku žena dosáhla 11. června 2008 a do tohoto data tak získala celkovou dobu pojištění 44 let. Paní Nováková po celou dobu svého aktivního ekonomického života pracovala v oblasti veřejných a osobních služeb. Paní Nováková je již šest let vdovou, a žije tedy v domácnosti sama. Tento příklad pojištěnce byl vybrán s ohledem na průměrný měsíční výdělek.

Další údaje potřebné pro výpočet starobního důchodu paní Novákové jsou uvedeny v následující tabulce:

Tabulka 14: Pomocné údaje pro výpočet starobního důchodu

Rok rozhodného období	Příjem z výdělečné činnosti (Kč)	Vyloučené doby (dny)	Koeficient nárůstu	Přepočtený příjem z výdělečné činnosti (Kč)
1986	19 884		7,2740	144 636
1987	21 384		7,1249	152 359
1988	21 456	30	6,9661	149 465
1989	22 080		6,8013	150 173
1990	22 356	39	6,5612	146 682
1991	27 924		5,6857	158 768
1992	33 840		4,6425	157 102
1993	39 888	16	3,7064	147 841
1994	42 288		3,1265	132 213
1995	57 912	15	2,6383	152 789
1996	73 512		2,2282	163 799
1997	86 556		2,0157	174 471
1998	96 948		1,8438	178 753
1999	104 532		1,7037	178 091
2000	111 144		1,5982	177 630
2001	123 036		1,4727	181 195
2002	132 972		1,3723	182 477
2003	123 372		1,2857	158 619
2004	123 372		1,2057	148 749
2005	137 892		1,1463	158 066
2006	142 116		1,0753	154 894
2007	148 140		1,0000	148 140
Celkem		100		3 496 912

Zdroj: Autorka

Pozn.: Příjmy z výdělečné činnosti uvedené v tabulce 16 byly stanoveny na základě údajů získaných z ČSÚ, a dále pak byly upraveny pomocí příslušného přepočtu pracovníci Krajské správy sociálního zabezpečení, neboť se jednalo o reálné údaje. Takto upravené údaje byly poskytnuty pro účely zpracování výpočtu starobního důchodu v této diplomové práci.

Úkol:

Zjistit výši starobního důchodu dle zákona č. 155/1995 Sb., pro rok 2008.

1. Výpočet VPZ (výpočtového základu):

$$OVZ = \frac{3496912 * 30,4167}{8035 - 100}$$

$$OVZ = \underline{13\ 405\ Kč}$$

$$VPZ = 10\ 000 + 0,3 * (13\ 405 - 10\ 000)$$

$$VPZ = \underline{11\ 022\ Kč}$$

2. Stanovení procentní výměry důchodu:

Počet roků do nároku		Počet dnů po nároku		Celkem % z VPZ
44	44 x 1,5 % = 66	-	-	11 022 x 66 % = 7 275 Kč
roků	%	dnů	%	

K procentní výměře důchodu náleží základní výměra, která je pro rok 2008 stanovena ve výši 1 700 Kč měsíčně.

3. Výpočet starobního důchodu:

$$\text{Starobní důchod} = 7\ 275 + 1\ 700$$

$$\text{Starobní důchod} = \underline{8\ 975\ Kč}$$

Starobní důchod paní Novákové bude činit 8 975 Kč měsíčně. Přesto, že se výše přiznaného důchodu může zdát dostačující, v dnešní ekonomické situaci tomu tak není.

Cenová hladina bydlení, potravin, veřejných služeb a dalších osobních potřeb občanů neustále vzrůstá. Z tohoto důvodu je více než vhodné zamyslet se nad možností tvorby dalších finančních prostředků na důstojný život ve stáří. Mezi tyto prostředky patří různé formy investic a úspor, včetně životního pojištění a penzijního připojištění, která jsou považována za finančně nejdostupnější a nejvhodnější způsob tvorby finančních rezerv do důchodového věku.

Další část této kapitoly bude věnována právě produktu kapitálového pojištění, a sice penzijnímu připojištění. Penzijní připojištění by mělo být základním produktem každého mladého člověka, přičemž optimální příspěvek činí 1 500 Kč měsíčně, neboť při této výši je uplatňován maximální státní příspěvek a daňové úlevy.

Příklad č. 2

Tento příklad je zaměřen na modelování průběhu penzijního připojištění. Praktické zpracování bylo provedeno pomocí software WEPOS. Uvedený příklad má pouze ilustrativní charakter.

I. Varianta – příspěvek na penzijní připojištění 200 Kč, vstupní věk pojištěnce 20 let

Paní Nováková si platila po dobu 40 let příspěvky na penzijní připojištění ve výši 200 Kč měsíčně.

Úkol:

Zjistit výši jednorázové a doživotní starobní penze plynoucí z penzijního připojištění.

Obrázek 4: Modelování průběhu pojištění – I. varianta

MODELOVÁNÍ PRŮBĚHU POJIŠTĚNÍ

Penzijní připojištění se státním příspěvkem - sazba PF

Základní údaje

Účastník penzijního připojištění:

Příjmení a jméno : Nováková Jana
Rodné číslo : ----
Vstupní věk : 20 let
Počátek penzijního připojištění: ----
Nárok na výplatu starobní penze: v 60 letech

Příspěvky:

Celková jednotlivá platba příspěvku: 200 Kč
Frekvence placení: 12 x ročně

Starobní penze

Výplata ve věku: 60 let. Doba trvání smlouvy o penzijním připojištění: 40 let.

Celkový měsíční příspěvek na starobní penzi: 100 Kč (50 % z celkového příspěvku na penzijní připojištění). Příspěvek placen 12 x ročně.

Jednotlivá platba příspěvku na starobní penzi:	100 Kč
Příspěvky účastníka za dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění:	48 000 Kč
Příspěvky státu za dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění:	21 600 Kč
Příspěvky celkem za dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění:	69 600 Kč

Stav účtu při ukončení smlouvy o penzijním připojištění:

V případě investičního zhodnocení prostředků: 3,50 %
Příspěvky klienta + státní příspěvek + zhodnocení: 156 890 Kč

Bude vyplacena penze:

Buď jednorázová výplata: 156 890 Kč
Nebo doživotní starobní penze v roční výši: 9 802 Kč

Doživotní starobní penze může být vyplácena také pololetně (4 901 Kč) nebo čtvrtletně (2 450 Kč) nebo měsíčně (816 Kč).

Na starobní penzi je nárok od 60 let věku nebo při přiznání starobního důchodu, pokud jsou zaplacený příspěvky alespoň za 60 měsíců. Příspěvky lze platit déle a nadále jsou poskytovány státní příspěvky a podíly na výnosech. V případě výplaty doživotní penze je možností vyplacení první vyšší splátky až do výše 30% všech finančních prostředků na účtu klienta. Uvedená výše vyplácené penze odpovídá prvnímu roku vyplacení prostředků. Pravidelně vyplácená penze je nadále zvyšována o výnos fondu, (minimálně 3%).

Zdroj: Programové prostředí WEPOS

Paní Novákové bude vyplacena **jednorázová výplata penze** ve výši **156 890 Kč**. Pokud se paní Nováková rozhodne pro výplatu **doživotní starobní penze**, pak jí může být tato penze vyplácena ročně ve výši 9 802 Kč, pololetně ve výši 4 901 Kč, čtvrtletně ve výši 2 450 Kč nebo **měsíčně** ve výši **816 Kč**.

II. Varianta – příspěvek na penzijní připojištění 500 Kč, vstupní věk pojištěnce 20 let

Paní Nováková si platila po dobu 40 let příspěvky na penzijní připojištění ve výši 500 Kč měsíčně.

Úkol:

Zjistit výši jednorázové a doživotní starobní penze plynoucí z penzijního připojištění.

Obrázek 5: Modelování průběhu pojištění – II. varianta

 PENZIJNÍ FOND ČESKÉ POJIŠŤOVNY	
MODELOVÁNÍ PRŮBĚHU POJIŠTĚNÍ Penzijní připojištění se státním příspěvkem - sazba PF	
Základní údaje	
Účastník penzijního připojištění:	
Příjmení a jméno :	Nováková Jana
Rodné číslo :	----
Vstupní věk :	20 let
Počátek penzijního připojištění:	----
Nárok na výplatu starobní penze:	v 60 letech
Příspěvky:	
Celková jednotlivá platba příspěvku:	500 Kč
Frekvence placení:	12 x ročně
Starobní penze	
Výplata ve věku: 60 let. Doba trvání smlouvy o penzijním připojištění: 40 let.	
Celkový měsíční příspěvek na starobní penzi: 500 Kč. Příspěvek placen 12 x ročně.	
Jednotlivá platba příspěvku na starobní penzi:	500 Kč
Příspěvky účastníka za dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění:	240 000 Kč
Příspěvky státu za dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění:	72 000 Kč
Příspěvky celkem za dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění:	312 000 Kč
Stav účtu při ukončení smlouvy o penzijním připojištění:	
V případě investičního zhodnocení prostředků:	3,50 %
Příspěvky klienta + státní příspěvek + zhodnocení:	671 042 Kč
Bude vyplacena penze:	
Buď jednorázová výplata:	671 042 Kč
Nebo doživotní starobní penze v roční výši:	50 347 Kč
Doživotní starobní penze může být vyplácena také pololetně (25 173 Kč) nebo čtvrtletně (12 586 Kč) nebo měsíčně (4 195 Kč).	
Na starobní penzi je nárok od 60 let věku nebo při přiznání starobního důchodu, pokud jsou zaplacený příspěvky alespoň za 60 měsíců. Příspěvky lze platit déle a nadále jsou poskytovány státní příspěvky a podíly na výnosech. V případě výplaty doživotní penze je možné vyplacení první vyšší splátky splátky a do výše 30% všech finančních prostředků na účtu klienta. Uvedená výše vyplácené penze odpovídá prvnímu roku vyplácení prostředků. Pravidelně vyplácená penze je nadále zvyšována o výnos fondu, (minimálně 3%).	

Zdroj: Programové prostředí WEPOS

Paní Novákové bude vyplacena **jednorázová výplata** penze ve výši **671 042 Kč**. Pokud se paní Nováková rozhodne pro výplatu **doživotní starobní penze**, pak jí může být tato penze vyplácena ročně ve výši 50 347 Kč, pololetně ve výši 25 173 Kč, čtvrtletně ve výši 12 586 Kč nebo **měsíčně** ve výši **4 195 Kč**.

III. Varianta – příspěvek na penzijní připojištění 200 Kč, vstupní věk pojištěnce 50 let

Paní Nováková si platila po dobu 10 let příspěvky na penzijní připojištění ve výši 200 Kč měsíčně.

Úkol:

Zjistit výši jednorázové a doživotní starobní penze plynoucí z penzijního připojištění.

Obrázek 6: Modelování průběhu pojištění – III. varianta

 PENZIJNÍ FOND ČESKÉ POJIŠTŮVNY	
MODELOVÁNÍ PRŮBĚHU POJIŠTĚNÍ	
Penzijní připojištění se státním příspěvkem - sazba PF	
Základní údaje	
Účastník penzijního připojištění:	
Příjmení a jméno :	Nováková Jana
Rodné číslo :	----
Vstupní věk :	50 let
Počátek penzijního připojištění:	----
Nárok na výplatu starobní penze:	v 60 letech
Příspěvky:	
Celková jednotlivá platba příspěvku:	200 Kč
Frekvence placení:	12 x ročně
Starobní penze	
Výplata ve věku: 60 let. Doba trvání smlouvy o penzijním připojištění: 10 let.	
Celkový měsíční příspěvek na starobní penzi: 200 Kč. Příspěvek placen 12 x ročně.	
Jednotlivá platba příspěvku na starobní penzi:	200 Kč
Příspěvky účastníka za dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění:	24 000 Kč
Příspěvky státu za dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění:	10 800 Kč
Příspěvky celkem za dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění:	34 800 Kč
Stav účtu při ukončení smlouvy o penzijním připojištění:	
V případě investičního zhodnocení prostředků:	3,50 %
Příspěvky klienta + státní příspěvek + zhodnocení:	41 947 Kč
Bude vyplacena penze:	
Buď jednorázová výplata:	41 947 Kč
Nebo doživotní starobní penze v roční výši:	2 620 Kč
<small>Doživotní starobní penze může být vyplácena také pololetně (1 310 Kč) nebo čtvrtletně (655 Kč).</small>	
<small>Na starobní penzi je nárok od 60 let věku nebo při přiznání starobního důchodu, pokud jsou zaplacený příspěvky alespoň za 60 měsíců. Příspěvky lze platit déle a nadále jsou poskytovány státní příspěvky a podíly na výnosech. V případě výplaty doživotní penze je možností vyplacení první vyšší splátky splátky až do výše 30% všech finančních prostředků na účtu klienta. Uvedená výše vyplácené penze odpovídá prvnímu roku vyplacení prostředků. Pravidelně vyplácená penze je nadále zvyšována o výnos fondu, (minimálně 3%).</small>	

Zdroj: Programové prostředí WEPOS

Paní Novákové bude vyplacena **jednorázová výplata penze** ve výši **41 947 Kč**. Pokud se paní Nováková rozhodne pro výplatu **doživotní starobní penze**, pak jí může být tato penze vyplácena ročně ve výši 2 620 Kč, pololetně ve výši 1 310 Kč, čtvrtletně ve výši 655 Kč nebo **měsíčně** ve výši **218 Kč**.

IV. Varianta – příspěvek na penzijní připojištění 500 Kč, vstupní věk pojištěnce 50 let

Paní Nováková si platila po dobu 10 let příspěvky na penzijní připojištění ve výši 500 Kč měsíčně.

Úkol:

Zjistit výši jednorázové a doživotní starobní penze plynoucí z penzijního připojištění.

Obrázek 7: Modelování průběhu pojištění – IV. varianta

PENZIJI FOND
ČESKÉ POJIŠŤOVNY

MODELOVÁNÍ PRŮBĚHU POJIŠTĚNÍ

Penzijní připojištění se státním příspěvkem - sazba PF

Základní údaje

Účastník penzijního připojištění:

Příjmení a jméno :	Nováková Jana
Rodné číslo :	----
Vstupní věk :	50 let
Počátek penzijního připojištění:	----
Nárok na výplatu starobní penze:	v 60 letech

Příspěvky:

Celková jednotlivá platba příspěvku:	500 Kč
Frekvence placení:	12 x ročně

Starobní penze

Výplata ve věku: 60 let. Doba trvání smlouvy o penzijním připojištění: 10 let.	
Celkový měsíční příspěvek na starobní penzi: 500 Kč. Příspěvek placen 12 x ročně.	
Jednotlivá platba příspěvku na starobní penzi:	500 Kč
Příspěvky účastníka za dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění:	60 000 Kč
Příspěvky státu za dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění:	18 000 Kč
Příspěvky celkem za dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění:	78 000 Kč
Stav účtu při ukončení smlouvy o penzijním připojištění:	
V případě investičního zhodnocení prostředků:	3,50 %
Příspěvky klienta + státní příspěvek + zhodnocení:	93 107 Kč
Bude vyplacena penze:	
Buď jednorázová výplata:	93 107 Kč
Nebo doživotní starobní penze v roční výši:	6 985 Kč

Doživotní starobní penze může být vyplácena také pololetně (3 492 Kč) nebo čtvrtletně (1 746 Kč) nebo měsíčně (582 Kč).

Na starobní penzi je nárok od 60 let věku nebo při přiznání starobního důchodu, pokud jsou zaplacený příspěvky alespoň za 60 měsíců. Příspěvky lze platit déle a nadále jsou poskytovány státní příspěvky a podíly na výnosech. V případě výplaty doživotní penze je mo nosty vyplacení první vyšší splátky splátky a do výše 30% všech finančních prostředků na účtu klienta. Uvedená výše vyplácené penze odpovídá prvnímu roku vyplácení prostředků. Pravidelně vyplácená penze je nadále zvyšována o výnos fondu, (minimálně 3%).

Zdroj: Programové prostředí WEPOS

Paní Novákové bude vyplacena **jednorázová výplata** penze ve výši **93 107 Kč**. Pokud se paní Nováková rozhodne pro výplatu **doživotní starobní penze**, pak jí může být tato penze vyplácena ročně ve výši 6 985 Kč, pololetně ve výši 3 492 Kč, čtvrtletně ve výši 1 746 Kč nebo **měsíčně** ve výši **582 Kč**.

Tabulka 15: Shrnutí variant

	I. varianta	II. varianta	III. varianta	IV. varianta
Vstupní věk:	20 let	20 let	50 let	50 let
Výše příspěvku:	200 Kč	500 Kč	200 Kč	500 Kč
Starobní důchod	8 975 Kč	8 975 Kč	8 975 Kč	8 975 Kč
Měsíční doživotní starobní penze	816 Kč	4 195 Kč	218 Kč	582 Kč
Celkový měsíční příjem	9 791 Kč	13 170 Kč	9 193 Kč	9 557 Kč
Jednorázová výplata penze	156 890 Kč	671 042 Kč	41 974 Kč	93 107 Kč

Zdroj: Autorka

S ohledem na příklad výpočtu měsíční výše starobního důchodu paní Novákové, který činí 8 975 Kč a skutečnost, že žije sama, je patrné že bude z hlediska pokrytí základních lidských potřeb tato výše hraniční až nedostačující. Produkt penzijní připojištění by měl být nástrojem, pomocí něhož by pojištěnec zabránil strmému přechodu z reálného příjmu z výdělečné činnosti na starobní důchod. Jednotlivé varianty modelových případů penzijního připojištění počítají s částkami ve výši 200 Kč a 500 Kč. Částka 200 Kč byla zvolena pro názornou ukázkou jako určité minimum a částka 500 Kč pak z důvodu dosažení maximálního státního příspěvku na penzijní připojištění.

V modelových variantách penzijního připojištění, kdy je spořena částka ve výši 200 Kč měsíčně bez ohledu na vstupní věk pojištěnce, lze dosáhnout finanční rezervy, která při jednorázové výplatě penze může pomoci při vstupu do postproduktivního věku. Měsíční výplata doživotní starobní penze z penzijního připojištění zde není řešením daného problému a nenaplnuje zamýšlený efekt tvorby finanční rezervy.

Podobné tomu je i v případě, kdy vstupní věk pojištěnce činí 50 let a placený příspěvek 500 Kč.

Za nejefektivnější situaci lze považovat variantu, kdy paní Nováková spoří částku ve výši 500 Kč měsíčně po dobu 40 let (vstupní věk činí 20 let). Dosažená doživotní starobní penze zde činí 4 195 Kč měsíčně. Tato částka spolu se starobním důchodem již zajistí dostatečné finanční prostředky pro zvýšení životního standardu v důchodovém věku.

V analytické části práce autorka dospěla k názoru, že by si každý člověk měl zvolit minimálně jeden z finančních produktů, umožňující zhodnocovat peněžní prostředky, aby nebyl ve stáří závislý pouze na příjmech z povinného důchodového pojištění. I při nízkých příspěvcích, které nezatíží běžný rozpočet člověka, lze uspořit peněžní prostředky, které nejsou v důchodovém věku rozhodně k zahození, což dokládá náš příklad.

7 ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo podat ucelený pohled na sociální systémy České republiky a Slovenska. V obou zemích existuje na jedné straně povinné důchodové pojištění a na druhé straně pak specifický sociální systém, který je reprezentován penzijním připojištěním.

V případě povinného pojištění se jedná o dávkově definovaný a průběžně financovaný pilíř důchodového pojištění, neboli o systém mezigenerační solidarity, kdy současná generace pracujících hradí důchody současným příjemcům, tedy důchodcům. Naproti tomu penzijní připojištění představuje systém dobrovolného doplňkového, příspěvkově definovaného a kapitálově financovaného způsobu zajištění peněžních prostředků na stáří. Hlavním účelem penzijního připojištění je zajistit občanům další dodatečný zdroj příjmů, který bude doplňovat jejich důchody z povinného důchodového pojištění, a tím přispívat k zabezpečení důstojného životního stylu zejména po ukončení ekonomické aktivity. Pro spoustu lidí se může zdát investice do penzijního připojištění nevýhodná, neboť nepřináší příliš vysoké zhodnocení vložených prostředků a představuje dlouhodobě vázané peníze. Na druhou stranu je penzijní připojištění atraktivní a zajímavé tím, že je určitou pojistkou před předčasným utracením peněžních prostředků a jistotou investování do relativně nízko rizikových produktů.

V současné době tvorba finančních rezerv na stáří není doporučením, ale v podstatě nutností. Důležité je, aby si každý člověk našel cestu k vytváření peněžních prostředků a také, aby s tím začal co nejdříve a nespolehal se na to, že je dost času. Lidé se často snaží tento start co nejvíce oddálit, své vydělané a naspořené peníze utratí za své současné potřeby a koníčky, dokonce se raději zadluží, než by mysleli na stáří.

Záměrem diplomové práce bylo vnést do problematiky jasno a s pomocí uceleného přehledu systému existujícího v České republice také ulehčit posuzování kroků vhodných pro určité životní situace.

Diplomová práce je rozdělena do jednotlivých teoretických kapitol, které jsou doplněny analytickou částí. První část práce je zaměřena na oblast sociálního zabezpečení, resp. problematiku důchodového systému v České republice. Tato kapitola

se zabývá současným uspořádáním českého důchodového systému. Jedná se o vymezení právní úpravy důchodového pojištění, základních pravidel pro výpočet důchodu a dávek placených z důchodového pojištění. Závěr kapitoly je věnován starobnímu důchodu, který představuje základní druh (dávku) důchodu plynoucího z důchodového pojištění.

Druhá kapitola je věnována produktům kapitálového pojištění, tzn. stavebnímu spoření, životnímu pojištění a penzijnímu připojištění se státním příspěvkem a dalším formám zhodnocení finančních prostředků v České republice. V této části práce je čtenáři nabídnuto vysvětlení důležitých pojmů potřebných pro správné pochopení problematiky jednotlivých produktů pojištění a dále jsou zde shrnuty výhody a přednosti jednotlivých kapitálových pojištění.

Další kapitola popisuje penzijní systém ve Slovenské republice. V úvodu kapitoly jsou uvedeny základní parametry a charakteristiky tohoto systému, je zde stručně popsána oblast starobního důchodu a problematika doplňkového důchodového pojištění neboli penzijního připojištění na Slovensku. V závěru kapitoly je provedeno srovnání systému penzijního připojištění, jako dobrovolného spoření, v České a Slovenské republice.

V praktické části práce byly zpracovány konkrétní příklady, které odrážejí určitou životní situaci. Jednalo se o případ pojištěnce, který byl zařazen do skupiny obyvatel s průměrným ročním výdělkem a tedy i s průměrnou výší starobního důchodu. Z tohoto důvodu byl pojištěnec nucen platit příspěvky na penzijní připojištění v nižší částce než je optimální výše příspěvku (1 500 Kč). Příklad byl rozpracován pro 4 situace, které se odlišovaly výší příspěvku a vstupním věkem pojištěnce.

Na závěr lze říci, že reformy a změny v sociální oblasti se dotýkají každého z nás, a proto by se měl každý nad touto otázkou zamyslet a zhodnotit, zda bude spoléhat pouze na přístup a rozhodnutí zákonodárců nebo, zda bude myslet na tzv. „zadní vrátka“ a bude se snažit sám ovlivnit životní úroveň, a to nejen v produktivním, ale především v důchodovém věku.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BERANOVÁ, V. *Daňová zvýhodnění fyzických osob v oblasti kapitálového pojištění*. (Bakalářská práce) České Budějovice: JCU, 2006.
2. BURIANOVÁ, J. *Současný stav sociálního pojištění v ČR a SR*. In Národní a regionálna ekonomika VI. Zborník Ekonomické fakulty TU v Košiciach, 2006. ISBN 80-8073-721-5.
3. GROMADOVÁ, K. *Role penzijního připojištění při krytí potřeb ve stáří v ČR a SR*. (Diplomová práce) Praha: VŠE, 2006.
4. HAJKO, M. *Porovnanie dôchodkových systémov Českej a Slovenskej Republiky a ich reforem*. (Bakalárska práca) Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2004.
5. HUDEČKOVÁ, H., KUČEROVÁ, E. *Úvod do sociální politiky*. Skripta České zemědělské univerzity v Praze, 2003. ISBN 80-213-1086-3.
6. KOL. AUTORŮ. *Životní pojištění*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0146-4.
7. MUSÍLEK, P. *Trhy cenných papírů*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2002. ISBN 80-86119-55-6.
8. ŠULC, J. *Penzijní připojištění*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0772-1.
9. *Zákon č. 123/1996 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom poistení zamestnancov a o zmene a doplnení niektorých zákonov*
10. *Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů*
11. *Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů*
12. *Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů*

13. *Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, ve znění pozdějších předpisů*
14. *Zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení*
15. *Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, v znení neskorších predpisov*
pozdějších předpisů
16. *Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*

Sekundární zdroje:

1. Česká správa sociálního zabezpečení. *Příručka budoucího důchodce v roce 2008*. 1. vyd. Praha: Euro-Agency s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87039-09-0.
2. Česká správa sociálního zabezpečení. *Sociální zabezpečení 2008*. 1. vyd. Praha: Euro-Agency s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87039-07-6.
3. Na základě praktických zkušeností se softwarem Wepos a ústního sdělení Ludmily Touškové a Karla Maška (pracovníků České pojišťovny, Vodňanská 7, Prachatice) dne 30. května 2008.
4. NEBESKÝ, P. *Spořit na důchod jde mnoha způsoby*. Deník, 7. dubna 2008, s. 29 – 35.
5. Podle ústního sdělení Marie Hauserové (pracovnice Krajské správy sociálního zabezpečení pro Jihočeský kraj, A. Barcala 1461, České Budějovice) dne 12. května 2008.

Internetové zdroje:

www.addp.sk

www.business.center.cz

www.cnb.cz

www.cpoj.cz

www.cssz.cz

www.czso.cz

www.employment.gov.sk/mpsvrsr

www.finance.cz

www.finance.gov.sk

www.fincentrum.idnes.cz

www.ing.cz

www.ing-tatry-sympatia.sk

www.mpsv.cz

www.nbs.sk

www.pfcp.cz

www.poistenie.sk

www.socpoist.sk

www.vyplata.cz